

การศึกษาสัญญาเปล่า

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๐

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราเป็นชาวพุทธ ชาวพุทธนะ เราตั้งใจ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาถึงมีพุทธศาสนา เวลาองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารู้ก่อนอยู่ ๖ ปี องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากำหนดอะไรเวลาปฏิบัติ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารธนา ปรารธนาเป็นพระโพธิสัตว์ ปรารธนาเป็นองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วธรรมะยังไม่มีนะ เวลาองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า การทำสมาธิมันมีมาโดยดั้งเดิม

แล้วเวลาองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกประพฤติปฏิบัติ ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เจ้าลัทธิก็ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมีอยู่แล้ว เวลาองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ พรหมณ์ พวกพระอัญญาโกณฑัญญะต่างๆ เป็นพรหมณ์ มาพยากรณ์นะ พวกพรหมณ์ พวกถือไตรเพท เขาก็ท่งบ่นของเขา เขาก็ต้องทำความสงบใจของเขา ฤทธิชีไพรเขาก็มีของเขาอยู่แล้ว เขาถึงระลึกอดีตชาติได้ ต่างๆ ทำได้หมดนะ แล้วเวลาองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติธรรม องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากำหนดอะไร

แต่ในพระไตรปิฎก องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านึกถึงขณะที่เป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เป็นราชกุมาร แล้วพระเจ้าสุทโธทนะพาออกไปแรกนาขวัญ นึกถึงอานาปานสติ ขณะที่ว่าไปศึกษากับอาหารคาวรส ทำสมาบัติ นี่สมาบัติตั้งแต่มานสมาบัติขึ้นไป แล้วเวลาคิดถึงเวลาที่ เป็นราชกุมาร นี้อานาปานสติ กำหนดลมหายใจเข้าและลมหายใจออก ขณะที่กำหนดลมหายใจเข้าและลมหายใจออก มีสติพร้อมไปด้วย มีสติพร้อมนะ

เพราะขณะที่จิตถ้าสติไม่พร้อมจะทำให้จิตนี้สงบไม่ได้ ขณะที่ป็นราชกุมาร เวลาจิตสงบขึ้นมา ดันหัว เงามของดันหัวไม่เคลื่อนตามไป นี่มันเกิดสิ่งมหัศจรรย์นะ จนผู้ใหญ่มาเห็นเข้า เป็นสิ่งที่ป็นเรื่องมหัศจรรย์ เป็นเรื่องที่ไม่เคยเห็นไม่เคยเป็น แต่ก็ป็นกับผู้ที่มิบุญใจ สิ่งที่มีบุญนะ เวลาทำอะไรมันมีสิ่งนั้น บุญคืออะไร? บุญคือว่าสิ่งที่เราทำคุณงามความดีมา ป็นกรรมดี กรรมดีให้ผลแต่สิ่งที่ดี สิ่งที่ดีนี้คือบุญไซ้ใหม่ แต่บุญอย่างนี้เป็นบุญของโลกๆ แต่บุญของเรา ในศาสนา บุญคือปัญญา บุญคือคนที่มิสติปัญญา คนที่ใคร่ครวญเหตุและผล สิ่งที่เกิดและผล มันมิเหตุมิผล มิเชื่อสิ่งตามๆ กันไป

ขณะที่พระพุทธเจ้าจะออกประพตปฏิบัติอยู่ ๖ ปี เจ้าลัทธิต่างๆ เขาปฏิบัติจนตนว่าเขาเป็นพระอรหันต์นะ ป็นศาสดา ป็นที่มีศาสนาอยู่แล้ว ทำไมมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิเสธกับเขาละ ปฏิเสธสิ่งนั้นนะ มารื้อค้นด้วยตนเอง ขณะที่ไม่มีตำรับตำรา เจ้าลัทธิต่างๆ ไปศึกษาแล้วมันป็นการศึกษาสิ่งทีว่าเป็นปฏิบัติกันทางโลก ทางโลกคือศึกษาสิ่งทีเป็นฉานสมาบัติ สิ่งทีเป็นอภิญา ป็นฉานโลกีย์

สิ่งทีฉานโลกีย์มีฤทธิ์มีเดชขนาดไหนมันก็ป็นฉานโลกีย์เพราะมันเสื่อม เสื่อมสภาพเหมือนในปัจจุบันนี้เลย พลังงานต่างๆ ทีเกิดขึ้นมามันต้องหมดไปป็นธรรมดา ต้องแสวงหาพลังงานต่อไปตลอดเวลา จิตก็เหมือนกันนะ จิตมันมีพลังของมัน แล้วมันเกิดมันตายในวิญญะ มันป็นธรรมชาติของมันอย่างนั้น แต่ใครจะเชื่อหรือไม่เชื่อ ความเชื่อนี้มันป็นความคิดนะ แต่ความจริงทีมันไปตามธรรมชาติของมันป็นสภาวะแบบนั้น

ความจริง สภาวะความจริงทีมันเวียนตายเวียนเกิด ความจริงทีมันป็นเรื่องของโลก ความจริงทีมันแปรสภาพไป ความจริงทีมันป็นธรรมชาติมันก็มีอยู่ของมันโดยดั้งเดิม แล้วศึกษากันไป คูติ วิทยาศาสตร์เราศึกษากัน พยายามจะควบคุมธรรมชาติเพื่อจะเอาสิ่งนี้มาป็นประโยชน์กับเรา แล้วสิ่งนี้มันไปไม่ได้หรอก เพราะอะไร เพราะโลกนี้เป็นอจินไตย คำว่า “อจินไตย” คือมันจะมีสภาพอย่างนี้ตลอดไป เห็นไหม คูติ ดาวเกิดใหม่ตลอดเวลา แล้วมันก็ทำลายตัวมันเองอยู่ตลอดเวลา สสารรวมตัวกัน เกาะตัวกันขึ้นมาก็ป็นดาวดวงใหม่เกิดขึ้นมา

โลกนี้มันป็นสภาวะแบบนี้ แต่โลกนี้มิถึงกับทำลายตัวมันเองนะ แต่มันแปรสภาพ คำว่า “แปรสภาพ” เพราะ...คูติ คูเราเกิดมาตั้งแต่สมัยโบราณ สมัยปัจจุบันนี้ แล้วในอนาคตนะ เพราะมนุษย์เกิดมา ด้วยความคิดของวิทยาศาสตร์ ต้องการให้มนุษย์นี้สุขสบาย สิ่งต่างๆ ต้องมีเครื่อง

อำนาจความสะดวก เราก็ล้างผลาญทรัพยากรกัน สิ่งล้างผลาญทรัพยากร แล้วสิ่งนี้มันก็เป็นความวิตกกังวลว่าโลกนี้จะอยู่กันได้อย่างไร วิทยาศาสตร์คิดสภาวะแบบนั้น เห็นไหม นี่ธรรมชาติ

สิ่งที่ธรรมชาติ สิ่งที่เรื่องของโลกๆ เช่น สมัยพุทธกาลที่เขาปฏิบัติกัน เขาปฏิบัติอย่างนี้ปฏิบัติแบบโลกๆ ใจ มีเรื่องฉานสมาบัติ มีเรื่องอภิญญาก็ตื่นตื่นกัน ในปัจจุบันนี้ไม่ต้องตื่นตื่นนะ เทคโนโลยีทำได้หมดทุกอย่างเลย สิ่งต่างๆ ส่งคนออกไปนอกโลก ส่งคนไปยานอวกาศ ทำได้ทั้งนั้นเลย สิ่งและเทคโนโลยีทำได้ นี่เป็นเรื่องของโลกนะ

แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปฏิเสธสิ่งนี้ เพราะสิ่งนี้เป็นเรื่องโลก ย้อนกลับมาในหัวใจ ย้อนกลับมาในการที่สร้างสมบุญญาธิการมา บุญเพนิวาสานุสติญาณ จิตที่ทำความสงบของใจแล้ว แล้วไม่ส่งออกไป ย้อนกลับมาในข้อมูลของใจของตัวเอง ใจของตัวเองนี้สุขทุกข์มันอยู่ที่เรา เรานี้มีข้อมูลในหัวใจ แล้วเราก็แบกรับสิ่งที่วิตกกังวล เช่น ความกลัว ความวิตกกังวล ความต่างๆ เกิดจากเราทั้งนั้นเลย สิ่งนี้ทำให้เรามีความทุกข์อยู่ เข้าไปถึงข้อมูลของสิ่งนี้ จิตต้องมีกำลังนะ

ถ้าจิตไม่มีกำลัง มันจะเข้าไปรื้อค้นข้อมูลของตัวเองไม่ได้ เหมือนคอมพิวเตอร์ที่มันชำรุดพอมันชำรุดเราเข้าไปทำอะไรไม่ได้เลย สิ่งของมันเสียหาย คอมพิวเตอร์ชำรุดนี้เข้าไปหาข้อมูลในนั้นไม่ได้ แต่ถ้ามันเป็นปกติขึ้นมา มันสมดุลของมันขึ้นมา เราจะคุยข้อมูลต่างๆ ในเครื่องนั้นได้ทั้งหมด จิตนี้มันย้อนกลับเข้าไปในบุญเพนิวาสานุสติญาณ สิ่งที่ย้อนกลับไปได้ตั้งแต่อดีตชาติต่างๆ สิ่งนี้ก็ไม่ใช่ เพราะคอมพิวเตอร์ มันเรื่องของข้อมูล ข้อมูลสถิติที่เขาเขียนไว้ในโปรแกรมไว้ในนั้น มันก็มีเท่านั้นละ สิ่งที่มีเท่านั้นละ สิ่งที่มีมนุษย์เขียนขึ้นมา

แต่การเกิดและการตายในวิภวามันมหัศจรรย์มาก บุญเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ เขาสร้างและทำวิจัยกัน เอาคอมพิวเตอร์สร้างสถานการณ์ สร้างเหตุการณ์ สร้างความเป็นไป เห็นไหม จุตูปปาตญาณ จิตที่มันยังมีกำลังขบอยู่ มันจะเป็นสภาวะแบบนั้น แล้วมันจริงไหมละ เราสร้าง คอมพิวเตอร์สร้างเหตุการณ์ สร้างสิ่งทำการวิจัย สร้างสภาวะโลก สภาวะต่างๆ ที่เขาทำวิจัยกัน สิ่งนั้นสร้างขึ้นมานั้นเป็นสภาวะสร้างขึ้นโดยคอมพิวเตอร์ ด้วยการคำนวณ แต่เวลาจิต เวลา มันจุตูปปาตญาณต้องเป็นอย่างนั้นตลอดไปหรือ ถ้าจุตูปปาตญาณต้องเป็นอย่างนั้นตลอดไป พระอรหันต์เกิดขึ้นมาได้อย่างไร เพราะพระอรหันต์จะไม่เกิดอีกแล้วไง

สิ่งที่มันถ้ามีเหตุมีผล มีเหตุและปัจจัย มันต้องเป็นไปสภาวะแบบนั้น แต่ถ้ามีบุญญาธิการ ย้อนกลับเข้ามา ถ้าย้อนกลับเข้ามา เข้ามาในหัวใจ เข้ามาทำลายตัวพลังงานที่มันมีแรงขับ ทำลาย แรงขับนี้ไง อาสวัภษญาณเข้าไปทำลายหัวใจดวงนี้ไง ถ้าทำลายกิเลสอวิชชาในหัวใจดวงนี้ หัวใจ นะ สิ่งที่เราประพฤติปฏิบัติกันนี้เราถนอมรักษานัก สมาธิถนอมรักษานัก ปัญญาถนอมรักษานัก แต่ถึงจุดหนึ่งแล้วเราต้องทำลายตรงนั้น ถ้าไม่ทำลายตรงนั้น ตรงนั้นเป็นตัวต้นเหตุ นี้ตัวต้นเหตุ ตัวภวาสวะ ตัวภพ ตัวสถานที่ต่างๆ

โลกนี้มีเพราะมีเรา สรรพสิ่งนี้มีเพราะมีเรา โลกนี้เป็นธรรมชาติ มันแปรสภาพไปอย่างนั้น มนุษย์ทุกคนเป็นธรรมชาติ เรื่องของสัตว์โลกเป็นสภาพอย่างนั้น แต่เรื่องของเรา เรื่องของเรา ทุกข์ของเรา ความเห็นของเรา ความเป็นไปของเรา ถ้าทำลายตรงนี้ขึ้นมา สิ่งที่มีเหมือนไม่มี มัน ทำลายสิ่งต่างๆ ออกทั้งหมด แต่มันมีของมันอยู่ เพราะจิตนี้ทำลายไม่ได้ โดยธรรมชาติของจิต การ เกิดและการตาย การเวียนตายเวียนเกิด จิตนี้ ใครจะปฏิเสธอย่างไร นรกสวรรค์ไม่มี สิ่งต่างๆไม่มี นรกสวรรค์มันเป็นสถานะ มันเป็นที่รองรับ รองรับจิตดวงนี้

จิตที่เราเกิดเราตายกันอยู่ที่นี่มันต้องเวียนไป เวียนไปตามอำนาจอาสวะ การกระทำไว้ ทำดี ทำชั่ว แรงขับจิตดวงนี้มันต้องไปธรรมชาติของมัน ถ้าธรรมชาติของมัน ถึงวาระที่มันออกจากร่าง นี้ไป มันเป็นวาระที่ต้องไปพักที่นั่น ไปพักสิ่งที่เป็แรงขับที่ดีมันก็พักในสวรรค์ แรงขับที่ชั่วมันก็ ไปพักในนรกอเวจี เห็นไหม นรกสวรรค์มันเป็นสภาวะแบบนั้น จิตนี้มันไปพักที่นั่น จิตดวงนี้มัน เป็นไป วัฏฏะมันเป็นไปสภาวะแบบนี้ จิตมันไม่เคยตาย จิตมันเป็นสสารธาตุรู้ สิ่งที่เป็นธาตุรู้ สสารที่มีความรู้สึก สสารที่มีชีวิตที่มันเป็นไปได้

คูสิ ดูทางพันธุกรรมต่างๆ คูสิ พืชพันธุ์ต่างๆ เขาตัดต่อพันธุกรรมของเขา มันเป็นที่เขา เก็บรักษาไว้ สงวนไว้ เขาตัดต่อของมัน เขาพัฒนาของมันได้ จิตนี้มันเป็นนามธรรม มันเหมือน พันธุกรรมอย่างนั้นเลย แต่มันเป็นสสาร มันเป็นความรู้สึก มันเป็นวิญญาณ แล้วมันเกิดแล้วมัน ตาย มันทำบุญกุศลหรือสร้างบาปบุญกุศลขึ้นมา มันก็หมุนเวียนไปอย่างนั้น จนสะสม สะสมที่ เรามาทำบุญกุศลกัน เรามาประพฤติปฏิบัติกัน มันสะสมนะ สะสม ตัดแต่งพันธุกรรมให้มันสนใจ ในศาสนา

เกิดมา มีบุญกุศล เกิดมาเป็นมนุษย์ มนุษย์เกิดมามีร่างกายบีบคั้น บีบคั้นขึ้นมา เห็นไหม คูสิ เราเกิดขึ้นมามีร่างกายบีบคั้น แล้วร่างกาย เราก็สนใจแต่ร่างกาย คนเกิดมามีสถานะ ตั้งชื่อตั้งเสียง

กัน ในชาติตระกูลใดก็ได้แล้วแต่ แล้วก็พยายามส่งเสริมกันเพื่อจะให้เป็นการดำรงชาติดำรงสกุลของตัวเอง เป็นกิตติศัพท์กิตติคุณของตัวเอง สิ่งนี้มันเป็นสมมุติทั้งนั้นนะ เพราะกิตติคุณ คุณี คุณทางโลก เขา เขาแปรสภาพตลอดเวลา เรื่องของโลกนะ ความต้องการหรือสิ่งที่ว่าเขาเล่นกัน มันเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

สิ่งที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มันหมุนไป เวียนไป มันเป็นอนิจจัง มันเป็นสถานะที่ว่างกระแส กระแสใครย้อนไปอย่างไร สิ่งชาติตระกูลนั้นก็อาจไปขัดขวางสังคัม เขาทำลายอีกต่างหากนะ สิ่งต่างๆ เป็นเรื่องโลก เป็นชาติตระกูล นี่การเกิดและการตายในชาติตระกูล ใครเป็นคนบอก สิ่งที่บอก เห็นไหม เราเกิดแล้ว เราเกิดเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนา แล้วศาสนาสอนลงที่ไหนล่ะ

ศาสนา ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้มันเป็นลัทธิเฉยๆ มันเป็นลัทธิความเชื่อ แล้วมันเป็นความเชื่อกับความจริงไม่ใช่อันเดียวกัน คุณศรัทธาสิ เราเกิดมาต้องมีศรัทธา ในศาสนา ถ้าเราไม่มีศรัทธา เราจะไม่มีมาฟังเทศน์ฟังธรรมกัน ศรัทธามันเป็นหัวใจจักรดึงเราเข้ามา ศรัทธา ศรัทธาแก้กิเลสไม่ได้นะ แต่ศรัทธาเป็นความเชื่อ เป็นหัวใจจักร ถ้าเป็นคฤหัสถ์นะ สิ่งที่ศรัทธานี้เป็นอริยทรัพย์ ถ้าไม่มีศรัทธาเราไม่น้อมใจลงฟัง

คุณี เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว จะไปโปรดปัญจวัคคีย์ ปัญจวัคคีย์ต่อต้าน “เราจะไม่ยอมฟังกัน” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องพูดเลย “เคยได้ยินได้ฟังไหมว่าเราเป็นพระอรหันต์ อยู่ด้วยกันมา ๖ ปี ไม่เป็นก็ว่าไม่เป็น ปานนี้เป็นอย่างนี้แล้วนะ ให้เงี่ยหูลงฟัง” ฟังธรรม ธรรมที่เกิดออกมาจากใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมที่ออกมาจากหัวใจที่เป็นความรู้จริง นี่ให้ฟังธรรม เทศน์ธรรมจกๆ จนพระอัญญาโกณฑัญญะบรรลุธรรมขึ้นมา แล้วเทศน์ไปอีกจนเป็นพระโสดาบันทั้งหมด แล้วเทศน์การอนัตตลักขณสูตรจนเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา นี่ไง ธรรม

ถ้าธรรมคือข้อเท็จจริงในหัวใจ ข้อเท็จจริงที่ว่า สิ่งที่เราไม่เคยได้ยินได้ฟัง แล้วเราไม่รู้ว่ามีมาจากไหน เหมือนกับเราจนตรอกแล้วไม่มีคนชี้ทาง แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ชี้ทาง นี่ตรัสรู้ขึ้นมา บรรลุธรรมขึ้นมาจนเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาทั้งหมด นี่วางธรรมไว้ วางธรรมไว้ ธรรมเริ่มต้นขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาจากโคนต้นไม้ เกิดมาจากโคนต้น

โพธิ์นะ นั่งอยู่โคนต้นโพธิ์ ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาที่โคนต้นโพธิ์ แต่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่เป็นธรรมแท้ๆ แล้ววางหลักการไว้

สังคายนามาถึงครั้งที่ ๓ ถึงได้จารออกมาเป็นพระไตรปิฎก แล้วเราศึกษากัน ศึกษาธรรมนะ ศึกษาธรรมในพระไตรปิฎก ศึกษาเป็นวิชาการ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ศึกษาในสมัยพุทธกาล ในสมัยพุทธกาล ฝ่ายปริยัติ วินัยจะออกจากฝ่ายวินัย พระอุบาลีเป็นผู้ทรงธรรมวินัย พระอานนท์เป็นผู้ทรงธรรมพระสูตร นี่พระสูตร สิ่งที่เป็นธรรมที่พระพุทธเจ้าแสดงที่ไหน แสดงกับใคร เหตุผลอย่างไร จำได้หมดเลย สิ่งนี้ท่องมาด้วยปาก จำกันมาด้วยปาก เห็นไหม นี่มันเป็นปริยัติ

ปริยัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าศึกษาธรรม เวลาวินัยสงฆ์นะ ถ้าพระภิกษุจำพรรษาตั้งแต่ ๔ องค์ขึ้นไปเป็นสังฆะ เป็นสงฆ์ ต้องสวดปาติโมกข์ ถ้าใครใน ๔ องค์นั้นสวดปาติโมกข์ไม่ได้ ปรับอาบัติปาจิตตีย์ แล้วต้องบังคับให้ภิกษุองค์ใดองค์หนึ่งไปอีกสำนักหนึ่ง ไปเรียน คือว่าไปเรียนด้วยปาก ไปจำมา ท่องมาให้ได้ ท่องปาติโมกข์ ปาติโมกข์เพื่อสวดปาติโมกข์เพื่อความอยู่ร่มเย็นเป็นสุขของสงฆ์ สงฆ์ต้องสวดปาติโมกข์ทุกๆ ๑๕ คำ ๑๔ คำ เห็นไหม ไปเรียนมา เรียนมาเพื่อเป็นวินัยกรรม วินัยกรรมเป็นสังฆกรรม วินัยกรรมเพื่อประพฤติกปฏิบัติ เรียนมา เรียนมาเพื่อกระทำ เรียนมาเพื่อประพฤติกปฏิบัติ

แล้วจดจารึกกันมา ศึกษากันมา ศึกษาณะ ศึกษาธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาแล้วสูญเปล่าไป ศึกษาแล้วไม่เชื่อ เพราะศึกษาโดยกิเลส ถ้ากิเลสมันพาศึกษา ศึกษาแล้วไม่เชื่อนะ ไม่เชื่อว่านรกสวรรค์ก็มี ผู้ที่ศึกษานี้ไม่เชื่อ ไม่เชื่อว่าธรรมวินัยนี้มี แล้วยังบอกด้วยว่ากึ่งพุทธกาลแล้วศาสนาหมดมรรคหมดผล

ในเมื่อศึกษาแล้วมันยังทำให้ลังเลสงสัย ศึกษาแล้วยังทำให้ไม่เชื่อมรรคผล แล้วมรรคผลศึกษามรรคผลนี้แหละ ศึกษามรรค ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ศึกษาตั้งแต่โสดาบัน สกิทา อนาคา พระอรหันต์ขึ้นมา ศึกษาแล้วไม่เชื่อ เห็นไหม ศึกษาแล้วไม่เชื่อ ศึกษาแล้วไม่เอามาเป็นความรู้ของตัวเอง ศึกษามาเพื่อจะเป็นการสั่งสอนต่อไป นี่เป็นปริยัตินะ มันสูญเปล่านะ สูญเปล่าจากหลักของศาสนาเลย

ศาสนา เห็นไหม ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ ปริยัติแล้วปฏิบัติเอามาจากไหน ปริยัติแล้วรู้นี้เอามาจากไหน ปริยัตินี้ไม่รู้หรอก ปริยัตินี้จำชื่อของมัน จำชื่อของธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม

พุทธเจ้า แล้วก็ท่องจำกันมา ท่องจำกันมาแล้วก็พยายามสาธยายกันว่าเป็นอย่างนั้น แล้วจะผิดจากหลักการอย่างนี้ไปไม่ได้

เราเดินทางนะ เรากางแผนที่สิ แล้วเราไปดูในพื้นที่สิ แผนที่นี้เขียนไว้ชัดเจนมากเลย แต่เราลงไปในพื้นที่เราหาทางไม่เจอนะ เข้าปากทางไม่เจอ หลงทางกันทั้งนั้นเลย ขณะเดินทางโดยแผนที่ กางไปตามแผนที่นั้นยังเดินหลงทางเลย แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าในหัวใจขึ้นมา หัวใจนี้ถ้าประพฤติปฏิบัติขึ้นมาในใจนะ จิตสงบ สงบอย่างไร แล้ววิธีการมันเป็นอย่างไรนะ นี่ปฏิบัติมันเป็นการไม่ให้สูญเปล่าไง ถ้าปฏิบัติขึ้นมาจากหัวใจนะ ปฏิบัติขึ้นมาจากสติจะความจริง

ธรรม เวลาเราฟังธรรมอยู่นี้ก็เป็นปริยัติอันหนึ่งนะ ปริยัติจากการฟังไง จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง จากใจดวงปฏิบัติที่รู้จริงมาแล้วแสดงธรรมออกมา สิ่งนั้นเป็นความจริง เพราะเราไม่เคยเดินทางสายนั้น เราไปขนาดไหนนะ เราก็จะหลงทางสายนั้น ขนาดให้บอกชัดเจนขนาดไหน มันก็ยังเดินทางสายนั้นให้ผิดพลาดไป แต่ครูบาอาจารย์ที่เดินทางสายนั้นมาแล้ว เดินทางสายนั้นมา เดินทางมา เป็นคนที่เดินมา เดินมากับตัวเอง แล้วเป็นคนบอกทาง มันจะผิดไปได้อย่างไร มันผิดไปไม่ได้หรอก เพียงแต่เราไปไม่ถึงทางนั้น ๑ แล้วเราไป راهลทางอื่น ๑ เราฟังมาอย่างหนึ่ง แล้วเราทำไปอีกอย่างหนึ่ง เห็นไหม ท่านบอกให้ไปถนนสายนั้น แต่เราไปในคลองคลองนั้น มันจะไปถึงกันได้ได้อย่างไร ในเมื่อถนนกับคลอง พาหนะมันคนละอย่างใช้ไหม

ในการประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน เราฟังกันอยู่นี้ ฟังธรรมของครูบาอาจารย์เรา ครูบาอาจารย์เอามาจากไหน? ก็มาจากการปฏิบัติไง ถ้าไม่ปฏิบัตินะ ปริยัติ เทศน์ในปริยัตินะ มันก็เป็น การท่องจำมานะ ออกมาจากหนังสือ ออกมาจากที่ว่าเราปฏิภาณคือเป็นอันหนึ่ง แต่ถ้ามาจากความจริง มันมีระดับของมันนะ สิ่งที่มีความศรัทธา ความเชื่อ ถ้าเรามีความเชื่อขึ้นมา เรามีความเชื่อ ใจมันเปิดแล้ว ถ้ามีความเชื่อแล้วสิ่งที่ครูบาอาจารย์แสดงมานี้เราทำของเรา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาบอกเรื่องของธรรมะ “กาลามสูตร” ไม่ให้เชื่อ แม้แต่ครูบาอาจารย์สอน ไม่ให้เชื่อต่างๆ เพราะความเชื่อมั่นไม่ใช่เป็นความจริง แล้วไม่ให้เชื่อแล้ว ฟังธรรมอยู่นี้ แล้วไม่ให้เชื่อทำอย่างไร? ไม่ให้เชื่อ แต่ให้พิสูจน์ใจ ไม่ให้เชื่อแล้วก็ทำไง สมาธิมันเป็นสมาธิอย่างไร หัวใจมันทุกข์ ทุกข์อย่างไร

แล้วเวลาศึกษาธรรมนะ เวลาศึกษาโดยภาคปริยัติ ศึกษาด้วยความเห็นเป็นตำรับตำราว่า ในสมัยพุทธกาล ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมันจะมีความทุกข์อย่างนั้น จะมีความเร่าร้อนอย่างนั้น แล้ว

ศึกษาไป ถ้ามันตรงกับชีวิตของเรา หรือตรงกับความเห็นของเรา เราก็เห็นตามด้วย เห็นตามด้วยก็ อืม! มันก็เป็นความจริง มันก็ปลดความกังวลได้ ความกังวล เห็นใหม่ ที่เราปฏิบัติกันเป็นประจำ วัฒนธรรมนะ ระเบียบ ทำบุญกันเป็นประจำ คุณิวบ้านชาวช่องเขาไม่มีโอกาสได้ศึกษา พระไตรปิฎกหรอก แต่เขาไปวัดไปวาไปทำบุญกุศลกัน แล้วแต่ครูบาอาจารย์เทศนาว่าการ

นี่เรียนรู้ด้วยการฟัง ด้วยประเพณีวัฒนธรรม ประเพณีวัฒนธรรมทำให้เป็นชาวพุทธ แล้วชาวพุทธก็ถือว่าสิ่งนั้นเป็นความถูกต้อง มันเป็นประจำ มันเป็นประจำใหม่ คุณิวขนาดที่ว่าไปจุลละ ไปจุลละ ขนาดไปจุลละสมัยพุทธกาลเป็นอาจารย์นะ อาจารย์ในฝ่ายปริยัติ อาจารย์ในการสอนท่องจำธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีคนเชื่อถือมาก เพราะอะไร เพราะรู้ไปหมด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดอะไรที่ไหน รู้ไปหมดเลย มีลูกศิษย์ลูกหา ๕๐๐ นะ เดินไปไหนมีลูกศิษย์ล้อมหน้าล้อมหลังตลอดเลย เพราะอะไร เพราะเรื่องของโลกๆ ึง ศึกษาแบบโลก

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกศึกษา ให้ประพฤติปฏิบัติ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เห็นใหม่ สมควรแก่ธรรม สิ่งที่สมควรแก่ธรรมมันชำระกิเลสได้ แต่นี่ศึกษาธรรมมา ศึกษาธรรมมาแล้วก็แบบว่า ว่ารู้ เวลาไปกราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “ไปจุลละไบลานเปล่า ไบลานเปล่ามาแล้วหรือ ไบลานเปล่าจะกลับแล้วหรือ” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกให้เรียนปริยัติ นี่มันสูญเปล่า ไบลานเปล่าๆ แต่ถ้าไม่ปฏิบัติมันสูญเปล่านั้น สูญเปล่าจากชีวิตเราเลยละ

เราเป็นมนุษย์นะ เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ ถ้าเราเป็นคฤหัสถ์เราพยายามประพฤติปฏิบัติของเรา ถ้าเราไม่ประพฤติปฏิบัติ เราไม่ทำนะ คุณิวอาหาร ถ้าเราเกิดมาไม่กินอาหาร เราจะอยู่ได้ไหม ทุกคนต้องมีอาหารเลี้ยงชีวิตนะ ถ้าไม่เลี้ยงชีวิตเราจะเติบโตขึ้นมาไม่ได้เลย นี่เติบโตขึ้นมา ร่างกายเติบโตขึ้นมา แล้วมันก็ต้องตายไป เห็นใหม่ นี่มันสูญเปล่า สูญเปล่าเพราะเราเกิดมาเปล่าๆ เราไม่มีสมบัติอะไรติดหัวใจเราไปเลย

ถ้าเราจะมีสมบัติติดหัวใจเราไป เราได้ทำสติสมาธิใหม่ เรา รู้จักตัวเราเองบ้างไหม ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา นั่นนะ มันจะรู้จักตัวมันเองนะ เราได้ชื่อของเรา เราได้ตั้งชื่อในทะเบียนบ้าน แล้วเรารู้จักตัวเราเองไหม นี่ไปหาหมอ ไปติดต่อหน่วยราชการ ถ้าเราไม่มีบัตรประจำตัวว่าเราเป็นใครเป็นใคร เขาจะรู้จักอะไรกับเรา แล้วสิ่งที่เวลาไปยื่นกับเขา ถ้าเครื่องมันตรวจสอบผิด มันก็ยังผิดไปอีก

นะ แล้วผิฉะนั้นมา เราจะทำประโยชน์จากการไปติดต่อกับทางราชการได้ไหม? มันก็ไม่ได้ นี่มันเป็นเรื่องของทะเลเบียนนะ เป็นเรื่องของสิ่งที่สมมุติมันเกิดขึ้นมา

แต่ถ้าตัวเราเอง ตัวเราคือใคร ชื่อนั้นก็คือชื่อนะ ถ้าเปลี่ยนชื่อไปแล้วก็เปลี่ยนไป แล้วตัวเราคือใครล่ะ ขณะที่เราเจ็บไข้ได้ป่วย อวัยวะของเราเวลาเขาเปลี่ยน เขาตัดทิ้งนั่นะ เป็นของเราหรือเปล่า มันแน่นอน เขาตัดทิ้ง เขาตัดทิ้งแล้วเขาเป็นขยะพิชด้วย เป็นขยะพิช เป็นสิ่งที่เขาต้องทำลายทิ้ง แล้วมันเป็นเราไหม ของมันอยู่กับเรา ออกมาแล้วเป็นเราไหม

แล้วเวลาทำความเข้าใจเข้ามา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันรู้จักเรานะ รู้จักจิต รู้จักตัวตน เป็นอย่างนี้ ถ้าเราจะรู้จักตัวตนขึ้นมา สิ่งนี้เป็นตัวตนของเรา นี่เกิดมาเป็นมนุษย์มันสำคัญตรงนี้นะ สำคัญที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ เรามีร่างกายและจิตใจ ถ้าเรามีร่างกายและจิตใจ ถ้าเราไม่สนใจ เราไม่สนใจ เราเป็นชาวพุทธ เป็นชาวพุทธประเพณี ชาวพุทธที่เป็นทะเลเบียนบ้าน ถือว่าเป็นชาวพุทธศีล ๕ ยังไม่รู้เลยนะ ขอศีลกันวันยังค่ำ แล้วมันก็ทำผิดศีลทุกๆ วัน ทำอย่างนั้นแล้วมันชื่อตรงต่อตัวมันเองไหม

ถ้ามันชื่อตรงต่อตัวมันเองแล้วหัวใจมันกินอะไร ในหัวใจ เห็นไหม คนอยากเชื่อในศาสนา นะ อยากจะให้ชีวิตเรามีความสุขของเรา เราต้องมีเสียสละ เรามีความสละทาน ถ้าเรามีการเสียสละ มีการเสียสละนะ ในสังคมเรานะ ในสังคมของเราเขาจะรู้ว่าเราเป็นคนดี ถ้าเรามีเหตุการณ์ต่างๆ จะมีคนคอยช่วยเหลือเรา เพราะเราเป็นคนดีไง แต่ถ้าเราเป็นคนที่ไม่ดี เราเกิดสิ่งต่างๆ เขาก็มองเฉยๆ ทั้งนั้นนั่นะ สิ่งนี้สิ่งที่เราทำ แล้วศีล ๕ ไม่ทำลายกัน การฆ่าสัตว์ตัดชีวิต การทำลายกัน ลักทรัพย์ เราไม่ผิดในลูกเมียของเขา ไม่มุสา ไม่เสพสิ่งที่เป็นสารเสพติดต่างๆ เพราะสุราเมรัยๆ

สิ่งที่ทำกัน ถ้าเราขอศีล เราเป็นชาวพุทธ ศีล ๕ ก็ไม่รู้ เป็นพิธีเท่านั้นนะ เดียวนี้ทำกันเป็นพิธี แล้วพอปฏิบัติก็ปฏิบัติเป็นพิธี นี่มนุษย์มันสุญเปล่า สุญเปล่าเพราะว่าสิ่งที่เกิดมาเป็นมนุษย์ เราต้องมีอาหาร แล้วที่นี้ปัจจุบันนี้แสวงหากันแต่ปัจจัย แสวงหากันแต่สิ่งที่จะหล่อเลี้ยงร่างกาย ทุกรัฐบาลต้องพัฒนาให้เจริญ สิ่งต่างๆ อาหารนะ สมัยก่อนนี้นั้นนะ ประเทศด้อยพัฒนา เด็กจะขาดสารอาหารทั้งนั้นเลย เดียวนี้การสิ่งต่างๆ เรื่องของมูลนิธิ เรื่องการส่งเสริมสิ่งต่างๆ เด็กเป็นโรคอ้วน เรื่องของร่างกายใจ เพราะเราไม่รู้จักความพอเพียงในหัวใจใจ

สิ่งที่พอเพียงในหัวใจ เราเกิดมา เรามีแต่สิ่งที่เราหามาเลี้ยงร่างกาย แล้วเราจะเลี้ยงจิตใจ เอาอะไรไปเลี้ยงจิตใจละ การศึกษาของโลกก็ศึกษาอย่างนั้น ศึกษากันได้แต่ปัจจัยเครื่องอาศัยเท่านั้นละ แล้วปัจจัยเครื่องอาศัย โลกียปัญญา แล้วในเรื่องของโลกนะ การศึกษาของโลก ศึกษามาสุญเปล่าหมดเลย ศึกษาเรื่องราวของโลกๆ นี่เรื่องของโลกเป็นทางนี้มันถึงสุญเปล่า แต่เรื่องของธรรม มันลึกซึ้งกว่านั้นนะ

เราเป็นชาวพุทธนะ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนอะไร? สอนถึงการหาอาหารให้ใจไง แล้วอาหารให้ใจ อาหารของเรา คำข้าว เวลาเรากินอาหารขึ้นมา เราตัดใส่ปาก เราได้เกี่ยวได้กลิ่นลงไปในกระเพาะนี่เป็นอาหารของเรา

แล้วสิ่งที่เป็นอาหารของใจละ นี่ความจริงดิ้นส่ายคนชอบต่างๆ กัน อริยมรรคมันพอใจ มันสุขใจว่าสิ่งนั้นเป็นความสุขของตัวเอง แต่โดยสากล โดยหลักสัจจะความจริง สมาธิ ความเป็นสมาธิ จิตสงบ จิตตั้งมั่น จิตที่มันกินความอึดตัวของมัน สิ่งนี่คืออาหารของใจ แล้วอาหารของใจมันอยู่ที่ไหน สิ่งนี้อาหารของใจ เห็นไหม ถ้ามันไม่สุญเปล่า มันต้องรู้จักตรงนี้ รู้จักคุณค่าของตัวเองเอง รู้จักของสิ่งที่ว่าเราเกิดมาเป็นมนุษย์ มนุษย์มีคุณค่าขนาดไหน แล้วเกิดมาพบพระพุทธศาสนาด้วย

พระพุทธศาสนาสอนอะไร? พุทธศาสนา พุทธะ พุทธโ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน แล้วมันตื่น มันเบิกบานใหม่ ชีวิตนี้มีความสุขพอสมควรใหม่ ชีวิตนี้ปากกันดินถีบ ชีวิตนี้มันต้องสมบุกสมบันไป ชีวิตนี้ ปัจจัยเครื่องอาศัยนะ เราจะหามากมายขนาดไหนเราก็อาศัยได้แค่เราใช้สอยไปเท่านั้น คุณี ดูพระเรา ถือธุดงค์ควัตร ถือผ้า ๓ ผืน มีผ้า ๓ ผืนเท่านั้นละ แล้วชุดหนึ่งนะ ๓ ปี ๔ ปี ใช้ได้สบายๆ เลย สิ่งที่ว่าสิ่งใดขาดแคลนก็เปลี่ยนแปลงๆ

แต่ของเรา อยู่ของเรา เราต้องสะสม เราต้องเป็นไปตามกระแสโลก เราไม่ได้คิดถึงหัวใจเลย สิ่งที่ทำอย่างนั้นให้ใจมันรั่ว เพราะเราไม่ถนอมรักษาไง เราไม่ถนอมรักษา คุณี คุณคน นิสัยเสียๆ นิสัยเสียเพราะอะไร สมบัติมากๆ ทำให้คนเสียคนได้ แต่ถ้าเราเป็นคนแสวงหาขึ้นมา เราทำของเราขึ้นมา เรา รู้จักคุณค่าของมัน เราจะไม่ทำให้เสียหายหรอก แต่สิ่งที่โลกเขาต้องการปรนเปรอกันแต่เรื่องของร่างกายนะ นี่ชีวิตของมนุษย์มันสุญเปล่า จะประสบความสำเร็จขนาดไหนก็แล้วแต่ ทุกคนต้องตายหมด ทุกคนเวลาตายแล้วคอตกหมดนะ

แต่ถ้าคุณงามความดี เราจะมั่งมีขนาดไหน เราจะทุกข์จนเจ็บใจขนาดไหน แต่ถ้าหัวใจเรามีหลักมีเกณฑ์ มันไม่สุญเปล่าตรงนี้ไง เรื่องของโลก เรื่องของร่างกาย เรื่องของสิ่งสมบัติพัสถานเอามาเทียบเคียงกันไม่ได้ สิ่งนี้มันเป็นอำนาจวาสนาของแต่ละคน คุณนิ้วมือของเราสิมันไม่เท่ากัน คนเราทำมาไม่เท่ากัน กรรมไม่เหมือนกัน

แต่คนที่อยากให้ได้เหมือน เราเป็นนิ้วก้อยแต่อยากเป็นนิ้วโป้ง พยายามจะทำของเรา สะสมของเรา โกงเขา ทำกันเพื่อจะเป็นนิ้วโป้ง นี่มันสะสมกรรมทั้งนั้น เพราะอะไร เพราะค้นหาความทะยานอยาก มันต้องการความเสมอหน้าเขา แล้วมันเสมอหน้าเขามันได้อะไรขึ้นมา? มันได้กรรมขึ้นมา เพราะอะไร เพราะเราทำสิ่งที่ผิดพลาด สิ่งที่ไม่เป็นธรรมขึ้นมา

แต่ถ้าเราเป็นนิ้วโป้ง หมายถึงว่าเราทำแล้วมาเป็นบุญกุศล มันมาโดยธรรมชาติ มาโดยข้อเท็จจริง มาโดยการกระทำธุรกิจของเรา โดยธรรมชาติของเรา ด้วยอำนาจวาสนา มันก็เป็นธรรมดา เพราะสิ่งนี้มันเป็นกรรม มันเป็นสิ่งที่เราสร้างมา สิ่งที่เราสร้างมาปฏิเสธไม่ได้นะ พระอาทิตย์ขึ้นนี้ปฏิเสธไม่ได้หรือ พระอาทิตย์ตกไป ต้องการพระอาทิตย์ค้างฟ้าอยู่ไม่ให้มันมืดค่ำก็เป็นไปไม่ได้ พระอาทิตย์ขึ้นแล้วพระอาทิตย์ก็ต้องตก มันเป็นธรรมดา

สิ่งที่เราสร้างขึ้นมามันเป็นไป เราประพฤติกองเรานั้นก็เป็นธรรมดา ถ้าบุญกุศลมันก็เป็นธรรมดา นี่ธรรมดาของโลกๆ นะ แล้วปกติมันธรรมดาไหมล่ะ? ไม่มีหรือ เป็นไปไม่ได้ คนมีกิเลส ไม่คิด ไม่ยึดมั่นถือมั่น เป็นไปไม่ได้ เป็นไปไม่ได้เลย สิ่งที่มีเป็นธรรมดาเรื่องกรรมธรรมดาเรื่องโลก แล้วเราไปติดมัน เราสุญเปล่าไหม? สุญเปล่าความรู้สึกเรา สุญเปล่าหัวใจของเรา สุญเปล่าโอกาสของเราไง การศึกษาก็ศึกษาสุญเปล่า การกระทำก็กระทำสุญเปล่า เพราะไม่ปฏิบัติ

การศึกษาแล้วไม่เชื่อ ไม่เชื่อมรรคผลนะ ถ้าไม่เชื่อมรรคผลแล้วมันจะไปทำไม เราจะมาทรมานตัวเองทำไม ทรมานอะไร? ทรมานกิเลสไง ทรมานกิเลสที่มันต้องการความสะดวกสบายของมัน กิเลสต้องการความสะดวกสบายใช้ใหม่ เกิดมาเป็นเรา เป็นคน มีอำนาจวาสนามาก อยากจะมีอำนาจ อยากจะมีวาสนา อยากจะจับบนหัวคนให้คนยอมรับ

ใครจะไปยอมรับ เราเองเรายังยอมรับตัวเราเองไม่ได้เลย เพราะอะไร เพราะมันทุกข์ เราเองเรายังควบคุมตัวเราเองไม่ได้เลย เวลาสิ่งที่มีเป็นทุกข์ขึ้นมา เราบริหารจัดการมันอย่างไร เราเอาความทุกข์นี้ออกจากใจได้อย่างไร เวลาครูบาอาจารย์ของเรา เห็นไหม คุณติ ประพฤติปฏิบัติมาในป่าในเขา คุณติ เข้าไปผจญกับสัตว์สี่เท้าต่างๆ สิ่งที่มีเป็นสัตว์ร้าย เข้าไปทำไม นี่ไม่ใช่คนไม่รู้จัก

นะ เราไม่ใช่สัตว์ เวลาเราไปรูดงควัตรกัน เราอยู่ป่าอยู่เขากันนะ ไม่ใช่เราเป็นสัตว์ เราไม่รู้เรื่องอะไรกับเขา เราเป็นมิตรเป็นเพื่อนกับเขา

เราไปเพื่อค้นหาตัวเราเองนี่ไง เราไปเพื่อค้นหาเรา เพราะจิตใจถ้ามันออกไปที่วิวเควอย่างนั้น สภาวะอย่างนั้น ๑ ออกไปในสิ่งที่มันมีภัย มันจะย้อนกลับมาตัวเองไง มันจะไม่คิดฟุ้งซ่านไปเรื่องรื้อยแปดใด อยู่ในที่อบอุ่น อยู่ในที่ไม่มีภัย นี่มันคิดแต่กิเลสตัดหาความทะยานอยากทั้งนั้นเลย แต่เวลาไปอยู่ในที่เหตุการณ์วิกฤตอย่างนั้นนะมันเห็นภัย พอเห็นภัยมันจะหาที่พึ่ง หาที่พึ่งจะหาใครละ หาที่พึ่ง หาพุทธโธสี หาพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ สิ่งที่เป็นแก้วสารพัดนึก เป็นที่พึ่งของเรา เวลาเราออกไปรูดงควัตรกัน เราออกไปรูดงค์ เราออกไปค้นหาตัวเราเอง เราก็ออกไปเพื่ออย่างนี้ เพื่อหาตัวเราเองให้ได้ เห็นไหม การปฏิบัติมันต้องปฏิบัติเพราะตรงนั้น

การปฏิบัติมันจะเอาสะดวกสบายมาจากไหน ถ้าเอาสะดวกสบาย ในการปฏิบัติก็สุญเปล่า มันเป็นการปฏิบัติเป็นพิธีไง การปฏิบัติแบบโลกๆ การปฏิบัติแบบ...คูสิ การศึกษาสุญเปล่า ได้ศึกษาทั้งชีวิตเลย ได้กระดาศมาคนละใบสองใบ เอากระดาศมาใส่กรอบไขว้กันไว้ เวลาตายไปก็เอากระดาศนั้นเผาไปด้วยซะไหม นี่เหมือนกัน ในการปฏิบัติปฏิบัติสุญเปล่า ปฏิบัติกันเอาใบประกาศ ได้อบรมก็รอบๆ แล้วมันได้อะไรขึ้นมา? มันได้กระดาศมาไว้เผาคอนเสียชีวิตเท่านั้น แล้วจิตมันไม่รู้อะไรเลย

แต่ถ้าเราปฏิบัติโดยธรรมชาติ ในการประพฤติปฏิบัติเราต้องเอาความรู้สึกเรา เอาหัวใจเรา เข้าแลกนะ ถ้าเราไม่เข้าแลก เพราะอะไร เพราะกลัวเราก็กัวเอง ทุกข์เราก็กัวเอง สงบเราก็กัวเอง ถ้าปัญญามันเกิดมันก็เกิดปัญญาของเราเอง แล้วเราจะเอารอบระเบียบที่ไหนบอกว่าให้เราเป็นอย่างนั้น

เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้อยู่ที่โคนต้นโพธิ์นั้น อาสวัภษญาณธรรมจักรที่มันเกิดขึ้นมามันมาจากไหน? มันเกิดมาจากหัวใจ เกิดมากับในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ภาวสวะ ภพ เกิดมาเป็นพระเวสสันดร ออกจากเวสสันดรมาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เจ้าชายสิทธัตถะ สิ่งที่เป็นเจ้าชายสิทธัตถะ อะไรมาเกิด? จิตดวงนั้นมาเกิด แล้วเวลากิเลสมันเข้าไป มันทำลายสิ่งที่ต่อเนื่องกันมา ถ้ามันทำลายสิ่งที่ต่อเนื่องแล้ว มันจะต่อเนื่องไปอีกได้ไหม ในเมื่อทำให้จิตนี้สะอาดแล้ว จิตนี้ไม่มีเงื่อนไขที่จะมีสิ่งสืบต่ออีก มันจะไปต่อเนื่องได้อย่างไร เห็นไหม อาสวัภษญาณมันมาจากตรงนี้

ถ้าจากตรงนี้แล้วเราจะไปปฏิบัติ เอาเป็นกระดาศ เอาเป็นสติดี มันจะเข้าไปทำลายตรงนี้ได้
อย่างไร มันเป็นอารมณ์ความรู้สึก มันไม่ใช่ตัวจิต มันเป็นอารมณ์ มันเป็นอาการของใจ มันเป็นเงา
เราไปทำลายกันที่เงานะ เราอยากจะทำอย่างๆ คุณติ เราเจ็บไข้ได้ป่วย เราไปหาหมอ ให้หมอไปรักษาที่
เงาเราจะหายได้อย่างไร ไปยืนอยู่แล้วบอกให้หมอไปรักษาที่เงา เงานี้มันเจ็บไข้ได้ป่วย...มันไม่มี
หอรอก หมอที่ไหนรักษาที่เงา เขาต้องรักษาที่ตัวคนไข้

นี่ก็เหมือนกัน ปฏิบัติก็ปฏิบัติกันที่เอาความคิด ไม่ใช่ตัวจิต ก็จิตไม่สงบเข้ามา...ความคิดนี้
ไม่ใช่ใจ ความคิดที่ฟุ้งซ่านอยู่ ความคิดที่เกิดขึ้นมานี้ไม่ใช่ตัวใจ ไม่ใช่ตัวเรา มันเป็นเงา มันเป็นเรื่อง
ที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ มีธาตุ ๔ และขันธ ๕ ธาตุ ๔ คือร่างกาย แล้วขันธ ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา
สังขาร วิญญาณ คือความรู้สึก ความคิดนี้ละ ความคิดนี้มันเกิดขึ้นมา ถ้าทำความสงบของใจเข้ามา
มันจะเข้าไปถึงตัวใจ

ถ้าเข้าไปถึงตัวใจ เห็นไหม นี่หมอมะรักษากันที่นี้ ถ้าหมอรักษากันที่ใจ รักษาที่นี้ การ
ประพฤติปฏิบัติมันจะเกิดที่นี้ แต่ที่มันเข้าไปถึงไม่ได้ เพราะมันกลัว มันกลัวทุกขกลัวยาก กลัว
ลำบาก แต่ถ้าเป็นสังคมเจริญนะ กระแสสังคมนี่เจริญ ในการประพฤติปฏิบัติ ชาวพุทธ เพราะครู
บาอาจารย์เป็นผู้บุกเบิกมา

แต่ถ้าไม่มีใครเป็นผู้บุกเบิกมา ถ้าสมัยก่อนครูบาอาจารย์ สมัยก่อนหลวงปู่มั่นนะ การ
ประพฤติปฏิบัติยังไม่เจริญ สิ่งต่างๆ ศึกษา ทฤษฎีนี้มี ภาคปริยัตินี้มี มันสุญเปล่า สุญเปล่าเพราะ
ไม่มีใครทำ แล้วหลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์หรือคั่นขึ้นมา ขณะที่หรือคั่นขึ้นมาอุปสรรคมหาศาลเลย ไป
ทำที่ไหน ขนาดออกไปรูดงค์ ชาวบ้านเห็นนะวิ่งหนีเลย วิ่งหนี กลัวนะ กลัวเพราะไม่เคยเห็น

แต่ในปัจจุบันนี้ มันเจริญขึ้นมา พอเจริญขึ้นมามันก็ปฏิบัติสุญเปล่า สุญเปล่าเพราะสิ่ง
ที่การปฏิบัติเป็นพิธี เห็นว่าการกระทำอย่างนั้นจะเป็นสมาธิ แล้วอาการของใจ อาการของใจมัน
สร้างภาพได้ เห็นไหม คุณติ เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศึกษามานะ นิพพาน
เป็นอัสตาหรืออนัตตา เกียงกันปากเปือกปากแฉะ เกียงทำไม คนรู้ทำไมต้องเกียง คนรู้แล้วมัน
สงสัยอะไร คนรู้แล้วมันไปตื่นเต็นอะไรกับข้อโต้แย้งของโลก

เพราะข้อโต้แย้งของโลก เพราะผู้ประพฤติปฏิบัติเข้าไปมันจะเห็นสัจจะความจริง เหมือน
คนที่เดินบนถนน มันเคยผ่านมาแล้ว มันรู้ถนนเป็นอย่างไร ไม่เคยหลงทางมา มันเข้าใจนะว่าโลก
มันเหมือนนกกับปลา นกกับปลานะ นกกับปลาคุยกันไม่รู้เรื่องหอรอก ธรรมกับโลก มันเหมือนกัน

นกกกับปลา เรื่องของกรรม คุณิ คุณนมันบินไปบนอากาศ มันไปในโลกกว้าง อพยพ เวลาหนาว
ขึ้นมา อพยพข้ามทวีปเลย มันดำรงเผ่าพันธุ์ของมันมาได้อย่างไร แล้วปลาล่ะ ปลามันอยู่ในน้ำ คุณิ
กระแสน้ำอุ่น กระแสน้ำลึก แล้วแต่ปลาคนละชนิด แล้วมันจะมาคุยกันได้อย่างไร

แต่ถ้ามันบรรลุธรรมขึ้นมา มันเข้าใจวิญญะ โลกนี้จะเป็นแค่ส่วนเล็กๆ ของวิญญะเท่า
นั่นเอง กามภพ รูปภพ อรูปภพ มันกว้างขวางกว่านี้อีกมากมหาศาลเลย แล้วถ้ากว้างขวาง สิ่ง
มหาศาลนี้มันจะรู้ได้อย่างไร มันจะรู้เรื่องการเวียนตายของจิต จิตที่มันเกิดมันตาย มันเป็นสภาวะ
อย่างนั้น มันถึงเวียนตายเวียนเกิด เวียนตายเวียนเกิดมันเอาอะไรไปตายอะไรไปเกิด

ในการประพาศปฏิบัติมันย้อนกลับมาที่นี้ะ โลกนี้มีเพราะมีเรา ถ้าไม่มีหัวใจตัวนี้ ไม่มี
หัวใจตัวพาตายพาเกิด มันก็ไม่ต้องมานั่งกันอยู่อย่างนี้หรืออก แล้วมันนั่งกันอยู่อย่างนี้มันเป็น
โอกาสนะ มันเป็นโอกาสเพราะเราเกิดมาเป็นชาวพุทธ พุทธศาสนานี้ประเสริฐมาก ศาสนาต่าง
ๆ สอนแต่ส่งออก สอนแต่สิ่งที่อยู่ ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น แต่ศาสนาพุทธของเราจะให้ย้อนกลับมา
ที่ต้นเหตุ ต้นเหตุคือตัวความทุกข์ ตัวหัวใจ

สิ่งที่ตัวหัวใจ คุณิ เวลาครูบาอาจารย์ คุณองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา
จะเทศนาว่าการ เทวดา อินทร์ พรหม มาพึ่งเทศน์ บรรลุธรรมกันที่เป็นแสนๆ แล้วมันมาจาก
ไหน จิตนี้มหาศาลนะ สิ่งที่เกิดในวิญญะนี้มีมหาศาลเลย มหาศาลเพราะอะไร เพราะเหมือนคนไข้ที่
ไม่มียา ไม่มีหมอ ร้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรม

ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วนี้มันลึกซึ้ง มันละเอียดมาก
จนขนาดที่ใจจะเทศนาว่าการ พรหมลงมานิมนต์ โลกนี้จะฉิบหายแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าจะไม่แสดงธรรม จะไม่แสดงธรรมเพราะมันลึกซึ้งไป มันเหมือนปลากับนกกต้องไปคุยกัน
ให้หนักกับปลามานั่งประชุมกัน มันเป็นเรื่องที่น่าลำบากใจนะ สิ่งที่น่าลำบากใจมาก มันเป็นเรื่องที่จะ
คุยกันไม่รู้เรื่องเลย แล้วเวลาประพาศปฏิบัติขึ้นมาต้องเป็นโลก เป็นโลก เอาโลกเป็นใหญ่

ปลาก็ต้องว่าไม่มีหรืออก สิ่งที่เป็นลม เป็นอากาศ บินขึ้นไปอย่างนั้นไม่มี ในทะเลก็เห็นมีแต่
พวกหญ้าทะเล พวกอาหารหรืออะไรต่างๆ อยู่ในท้องทะเล ไม่มีหรืออก สิ่งที่เป็นวิวอย่างนั้นไม่มี
นกกก็บอกเป็นสภาวะแบบนั้น นี่โลกกับกรรม ถ้าเราศึกษากัน แล้วยึดแต่เรื่องของโลก ยึดแต่สิ่งที่
ต้องพิสูจน์ด้วยสสาร สสารเรื่องอย่างนี้มันเป็นเรื่องวิทยาศาสตร์นะ วิทยาศาสตร์สิ่งนี้มันแปร
สภาพ

แต่สสารของจิต ชาติรู้ จากมนุษย์นี้ไปเกิดเป็นเทวดาอย่างไร จากเทวดา อินทร์ พรหม เวลา ฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทวดาตรัสรู้ธรรมอย่างไร ทั้งๆ ที่เขาเป็นจิตวิญญาณอยู่แล้ว แล้วเวลาฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา เขาเป็นอย่างไร นี่สิ่งนี้เราจะพิสูจน์ไม่ได้เลย แต่ในการประพฤติปฏิบัติทำไม้มันจะไม่ได้ เวลาจิตมันพิจารณาเข้าไป เวลามันหมุนเข้าไป เห็นไหม จิตนี้มันเป็นอย่างไร ความรู้สึก เวลาจิตมันสงบขึ้นมา ครูบาอาจารย์เวลาปฏิบัติขึ้นมา ฉนวนมันเดินผ่านไปแล้ว ทางแยก ทางโค้งเป็นอย่างไร เห็นไปหมดเลย

แล้วจิตสงบเข้ามา ถ้าสงบแล้วถ้าไม่มีวิปัสสนามันจะเข้าไปชำระกิเลสได้อย่างไร ถ้ามันจะชำระกิเลสจิตต้องสงบเข้ามาก่อน ถ้าจิตไม่สงบเข้ามามันเป็นโลกียปัญญา มันเป็นปัญญาจากกิเลส ใจ การศึกษา การศึกษานี้สุญเปล่า ใครเป็นศึกษา สมถเป็นคณศึกษาหรือ สมถมันเป็น สิ่งที่มีความรู้ สิ่งที่ทำให้การแสดงออกของร่างกายรับรู้ เวลาโกรธ มันขับสารต่างๆ ขึ้นมา เลือดพุ่งแรง เวลาเราต้องการอาหาร เห็นอาหารนี้ละลายสอเลย มันมาจากไหนล่ะ แล้วถ้าเราไม่เห็นล่ะ อะไร มันกระทบล่ะ สิ่งกระทบนี้สมถ นี่การศึกษาศึกษาจากสมถ

แต่เวลามันทุกข์ มันทุกข์ยากที่ไหน เวลาจำมามันก็ได้แต่จำมา แต่มันมีพลังงานของจิตด้วยนะ เพราะจิตถ้าไม่รับรู้ เวลาเรามองหนังสือผ่านไปเราก็เห็น แต่มันไม่อ่านเพราะอะไร เพราะจิตมันไม่รับรู้ จิตมันไม่ทำงาน ถ้าจิตมันทำงาน มันก็อ่าน มันก็จำ ท่อง นี่วิชาธรรม วิชาเรียงความ ออกมาเป็นวิชาการ สิ่งนี้เรียนมา แล้วมันเชื่อไหม? มันไม่เชื่อ ไม่เชื่อเพราะอะไร เพราะสิ่งที่ยึด เพราะมันลึกลับ เพราะมันเป็นปลาอยู่ในน้ำ เห็นนกบินมันไม่เชื่อหรือ

สิ่งที่ไม่เชื่อนรก สวรรค์ ไม่เชื่อ มรรคผล แล้วมันทุกข์ ทุกข์หรือเปล่า ทุกข์ไหม? ทุกข์ ลังเลสงสัยไหม? ลังเลสงสัย แต่เก็บไว้ในใจกลัวเสียศักดิ์ศรีที่เราเรียนจบมา ๕ ประโยค ๑๐๐ ประโยค เราต้องไม่เชื่ออะไรเลย เพราะมันพิสูจน์ไม่ได้ แต่ครูบาอาจารย์เราพิสูจน์ได้นะ ครูบาอาจารย์บอกถ้าสงสัยให้ถามมา แต่จะบอกว่าจะเอาอากาศ เอาสิ่งต่างๆ ให้ใส่ลงไปในทะเล ให้ปลา มันเห็น มันเห็นไปไม่ได้ แต่ให้ปลามันถามมา ถามว่าในโลกนี้การอพยพมาจากไซบีเรีย มันต้องผ่านมากี่ประเทศ มันผ่านมาอย่างไร นี่ถามมา

จิตที่มันเป็นไป มันจะย้อนกลับมา ถ้าจิตมันสงบได้ ถ้าจิตไม่สงบ สิ่งต่างๆ ที่ทำไปมันเป็น เรื่องโลกๆ การศึกษาก็ศึกษาสุญเปล่า การปฏิบัติก็ปฏิบัติด้วยกิเลสให้มันสุญเปล่าไปอีก สุญเปล่า

โอกาสของตัวเองนะ แต่ถ้ามันสงบเข้ามา จิตมีหลักมีเกณฑ์เข้ามา แล้วครูบาอาจารย์น้อมไป ให้น้อมไปเห็นกาย เวทนา จิต ธรรม เห็นกาย เวทนา จิต ธรรม โดยจิต ไม่ใช่เห็นกาย เวทนา จิต ธรรม โดยสัญชาตญาณ การคาดหมาย การคาดการณ์เริ่มดันขึ้นมา มันเป็นภายนอก

สิ่งที่เห็นภายนอกมันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเรากำหนดพุทโธฯ จะให้จิตสงบเข้ามา ก่อน มันสงบมาได้ ให้ใคร่ครวญ เกสา โลมา นะชา ทันตา ตโจ กำหนดอะไรก็ได้ กำหนดเกสาก็ได้ ผมงก็ได้อันก็ได้ เล็บก็ได้ ขนก็ได้ ความตายก็ได้ เพราะอะไร เพราะจิต พลังงานมันส่งออกๆ ถ้ามีคำบริกรรมขึ้นมา จิตมันจะเกาะคำบริกรรมไว้ มันจะสะสมตัวมันเป็นพลังงานของมันขึ้นมา

ถ้าพลังงานของมันขึ้นมา จากที่ว่าเงามันจะทอดไปตามแต่พระอาทิตย์ ดวงตะวันขึ้นมาเงามันจะไปตามนั้น เราพยายามหลบเข้ามา ให้เงามันสั้นเข้ามาๆ จนเงามันเป็นเรา เงากับเราเป็นอันเดียวกัน เห็นไหม ไม่มีเงา ถ้ามีเงาจิตสงบไม่ได้ จิตเป็นสมาธิไม่ได้ จิตเป็นสมาธินี้ไม่มีเงา แต่ไม่มีมันไม่ใช่ เราไปดูกันที่เงา ว่างๆ เรามีความทุกข์อยู่ที่นี่ เราบอกสมาธิมันอยู่ที่เงานั้นนะ เงามันไปทางนั้น สมาธิมันอยู่ที่นั่น ไม่ใช่สมาธิอยู่ที่เรา เห็นไหม นี่การปฏิบัติสุญเปล่า สุญเปล่าอย่างนี้นะ

สุญเปล่าเพราะมันไม่เป็นสมาธิจริงๆ นะสิ มันเป็นสมาธิโดยสัญญา โดยการคาดหมาย โดยการเป็นความว่าง เพราะจิตนี้มันฟุ้งซ่าน จิตนี้มันมีความทุกข์ แล้วมันคิดตรึกในธรรมะขึ้นมา มันเห็นเหตุเห็นผลมันก็ปล่อยวาง พอปล่อยวางก็ว่างๆ แล้วว่างที่ไหน? ว่างที่เงา เพราะเงามันคิด เงามันยึด แล้วปล่อยเงาเข้ามาแล้วเงามีอะไรละ แล้วมันเป็นตัวมันไหม? มันไม่ใช่ตัวมัน นี่ปฏิบัติสุญเปล่านะ

แต่ถ้าเราใคร่ครวญเข้ามาด้วยปัญญานะ ด้วยปัญญา เกสา โลมา นะชา ทันตา ตโจ มรรณาสติต่างๆ กำหนดพุทโธฯ เข้ามา มันปล่อยเข้ามา มันปล่อยเข้ามา พอปล่อยเข้ามามันจะเป็นตัวของมันเอง ถ้าจิตมันสงบเข้ามา แล้วจิตสงบเข้ามา จิตมีพลังงานใหม่ แล้วย้อนออกไป ฝึกหัดนะ ฝึกหัด

ปัญญาเกิดเองไม่ได้ คูสิ ทำจิตสงบขึ้นมาแล้วมันจะเป็นปัญญาโดยอัตโนมัติ ปัญญามันจะเกิดมาโดยมันพัฒนาของมันไปเอง มันพัฒนาถ้าปัญญาพัฒนาไปเองนะ มันจะมีกิเลสร่วมไปตลอด เพราะการพัฒนาของปัญญาโดยกิเลสนะมันมีตัวตน มีเราบวกเข้าไปตลอดเวลา ถ้ามีเราบวกเข้าไปในปัญญาของเรา ปัญญาอันนั้นไม่สะอาดบริสุทธิ์ ปัญญาอันนั้นมันเป็นโลกีย์ปัญญา เพราะมันเป็นปัญญาของกิเลส

แต่ถ้าจิตมันสงบเข้ามา กิเลสมันสงบตัวชั่วคราว สงบตัวชั่วคราวแล้วเราย้อนออกไป เรา
ย้อนออกไปให้เห็นกาย เวทนา จิต ธรรม โดยสัจจะความจริง โดยมรรค โดยความเพียรชอบ เห็น
ใหม่ มันจะฝึกหัด ฝึกหัดว่าสิ่งนั้น สิ่งนั้นมันเป็นจริงใหม่ เราเห็นตามความเป็นจริง จริงตามธรรม
ใหม่

ตามธรรมนะ ตามธรรมว่าสรรพสิ่งนี้มันไม่ใช่เรา มันไม่ใช่ มันเป็นการอาศัยกันชั่วคราว
เพราะเราสร้างบุญกุศล เราถึงได้เกิดเป็นมนุษย์ การเกิดเป็นมนุษย์นี้เกิดมา โอกาสเกิดจนถึงวันตาย
เราจะเป็นเจ้าของเราได้เวลาเท่านี้ ตั้งแต่วันเกิดจนถึงเราตาย พอเราตาย จิตเราออกไป จิตนี้ออก
จากร่างไป เราตายแล้วมันถึงไม่ใช่เรา ถ้าไม่ใช่เรานะ ถ้าเราเห็นสัจจะความจริงขณะที่ยังไม่ตาย

คูสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เห็นใหม่ ๔๕ ปีที่เทศนาว่า
การ นี้กิเลสมันตาย กิเลสมันตายไปจากจิต จิตนี้เป็นพระอรหันต์ จิตนี้เป็นธรรม เป็นธรรมล้วนๆ
พอเป็นธรรมล้วนๆ สิ่งที่เทศนาว่าการเทศนาออกมาจากธรรม ออกมาจากธรรมแท้ในหัวใจ แต่
ขณะที่เราเกิดแล้วเราตาย จิตของเราไม่ได้พัฒนาเลย มันหมักหมมด้วยอวิชชา หมักหมมด้วยกิเลส
ค้นหาความทะยานอยาก ทั้งๆ ที่ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้แหละ แต่เวลา
จะตาย มันจะคืนรน มันจะพลัดพราก มันจะเสียอกเสียใจ เพราะมันเป็นการศึกษา มันเกิดจาก
อวิชชา มันเป็นการศึกษามาจากทางโลก มันไม่ใช่สัจจะความจริง

ถ้าสัจจะความจริง สิ่งสัจจะความจริงมันจะเห็นตั้งแต่...จิต สิ่งที่เกิดเวลามันเกิดเป็นปัญญา
จิตสงบเข้ามาแล้วพัฒนาการเข้ามา จนฝึกหัดปัญญา จิตสงบแล้ว ถ้าไม่ปล่อยใจออกไปวิปัสสนา
ปัญญาก็จะไม่เกิด ปัญญาจะเกิด เกิดจากการค้นคว้าฝึกหัด ฝึกหัดค้นคว้าในการแยกแยะ ในการใช้
ปัญญานั้นเป็นวิปัสสนา การวิปัสสนา นี้ถ้าเราปฏิบัติโดยไม่สุญเปล่าละนะ มันจะเป็นการปฏิบัติ
เหมือนกับเราทำงาน เราต้องการอาบน้ำห้องต่างน้ำ เราต้องบริหารจัดการ เราต้องทำทุกอย่างให้เป็น
งานของเรากับมือของเรา เราจะไปฝากให้ใครทำแทนเราไม่ได้ การทำแทนเรา เห็นใหม่ คูสิ คน
ฝึกงาน คนมาช่วยงาน เราฝากงานให้เขาทำ มันก็เป็นผลงานของเขานะ เพราะเขาทำของเขา

คูสิ ในธุรกิจ สิ่งที่เป็นความรู้ทางการค้า เขาจะเก็บไว้ ผู้บริหารจะเก็บไว้ไม่ให้ใครเข้ามา
รับรู้ด้วย เพราะรับรู้ด้วยสิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์กับเขา ถ้าเขาออกไปทำธุรกิจแข่งขันกับเรา นั้น
มันเป็นเรื่องของความลับในทางธุรกิจนะ แล้วการกระทำของเรา ถ้าไม่กระทำของเรา กิเลสมัน

เป็นของเรา ความสุข ความทุกข์เป็นของเรา การเกิดและการตายมันเป็นของเรา แล้วเราไม่ใช่เกิด ตายชาตินี้ชาติเดียว เราเกิดเราตายมาไม่รู้กี่ภพกี่ชาติ

ถ้าไม่รู้เกิดมาก็ภพกี่ชาติ คนเกิดมามันต้องเกิดมาเหมือนๆ กัน ทำไมคนเกิดมา คนโดย ร่างกายนี้เหมือนกัน แต่โดยความรู้สึกโดยความคิดต่างกันราวฟ้ากับดิน บางคนเกิดมา คูสิ เขาเป็น คนมีคุณธรรมในหัวใจ เขาก็จะมีเมตตาธรรม บางคนเกิดมาหัวใจเขาสะสมมาด้วย แต่เราก็อำนาจ วิทยาศาสตร์นะ เพราะครอบครัวแตกแยก เพราะเขาเกิดมาแล้วนี่สิ่งแวดล้อมไม่ดี...สิ่งแวดล้อมไม่ดี คนดีก็เยอะแยะไป ครอบครัวที่แตกแยกเขาพัฒนาขึ้นมาจนให้ครอบครัวเขามีความสุขก็มีมากไป

สิ่งนี้มันเป็นส่วนประกอบในปัจจุบัน คือกรรมมันทำมา กรรมมันสร้างผลอย่างนั้นมามันก็ เจอสภาวะแบบนี้ ถ้าเจอสภาวะแบบนี้ เราเจอแล้วมันเป็นเรื่องที่เราทำมากับมือของเราทำมา เรา ทำของเรา มา แล้วผลถ้ามันตอบสนองมา เราจะไปน้อยเนื้อต่ำใจกับอะไร สิ่งที่เราทำของเราเอง ให้เป็นสภาวะกรรมนะ และในปัจจุบันนี้มันก็ว่าเป็นอุบัติเหตุ เป็นสิ่งที่มันเป็นสังคมเขารังแกเรา ถ้า สิ่งที่เป็นสังคมก็เรื่องของสังคม สังคมในสภาวะกรรม กรรมที่เกิดร่วมกันมา

แต่เรื่องของกรรมของเรา เรื่องของอุบัติเหตุ เรื่องการสูญเสียของเรา ก็เป็นเรื่องการสูญเสีย ของเรา สิ่งนี้มันเป็นเรื่องที่มีกรรมกันมา สิ่งนี้มันเป็นเรื่องของเงาที่นั่นล่ะ แล้วเรื่องความจริง ล่ะ เรื่องความจริงคือเรื่องหัวใจนี่ไง ถ้าเรื่องหัวใจเข้าไป แม้แต่สิ่งนี้ภายนอกที่เราประสบพบเห็น มันเป็นเรื่องที่เราควบคุมไม่ได้เลย แล้วหัวใจของเรา ร่างกายของเรา ที่เวลาเราตายไปแล้ว สิ่ง ที่เกิดขึ้นมาทั้งชีวิต มันเป็นเรื่องเราไหม? มันเป็นเรื่องเราด้วยชั่วคราว

สิ่งที่ชั่วคราว ถ้ามันเป็นเรื่องชั่วคราว เราตายไปมันก็สุญเปล่า คนที่เขาไม่ประพฤติปฏิบัติ ที่ว่าสุญเปล่า สุญเปล่าอย่างไร้ เขาเกิดมาชีวิตหนึ่งแล้วเขาตายไปมันก็หมดโอกาสไป หมด โอกาสจากในปัจจุบันนี้ ถ้าเขาเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม ถ้าเขามีโอกาสของเขานะ เรื่องของเขา แต่ในปัจจุบันนี้ ของที่ปัจจุบันนี้ จับกับมือนี้ไม่เอา จะไปเอาแต่สิ่งที่มันหมดเวลาไปแล้วไง ตลาด วายไปแล้วก็อยากจะมาซื้อของ เวลาในปัจจุบันนี้ของมหาศาลเลย มันไม่หยิบไม่ฉวย เวลาตายไป แล้วอยากจะกลับมาเอา แล้วมาเอาได้อย่างไร เห็นไหม มันสุญเปล่าอย่างนั้น

แต่ถ้าวิปัสสนา เราวิปัสสนานะ ถ้าใจเรามันปฏิบัติโดยมีครูมีอาจารย์ เราจะปฏิบัติโดย มรรคญาณ เราไม่ได้ปฏิบัติด้วยความสุญเปล่าณะ โลก เขาปฏิบัติด้วยสุญเปล่า เพราะหัวหน้านั้น สุญเปล่า หัวหน้าไม่มีหลักมีเกณฑ์ในหัวใจ ไม่มีหลักมีเกณฑ์แล้วจะเอาอะไรไปสอนเขาล่ะ ตัวเอง

ก็ไม่เคยผ่านทางนั้นมา ทางก็ไม่เคยเดิน มีแต่แผนที่มาทางกัน แล้วก็เอาแผนที่มาทางสอนลูกศิษย์ ลูกศิษย์ก็ทางแผนที่ อาจารย์ก็ทางแผนที่ แล้วก็คุยกันในแผนที่

แต่ถ้าครูบาอาจารย์ท่านมีคุณธรรมนะ ครูบาอาจารย์ที่ได้ผ่านพื้นที่มา ครูบาอาจารย์ได้ทำลายสิ่งนั้นมาจะเห็นโทษนะ เห็นโทษในการขาดสติ เห็นโทษในการอหังการ มมังการในหัวใจ หัวใจนี้มันมีกิเลสอยู่ มันจะอหังการของมันมาก ถึงมีข้อวัตรปฏิบัติให้ลดตรงนี้ไง ถ้ามีข้อวัตรปฏิบัตินะ เราพยายามปรับพื้นที่ ตัดป่าไม่ให้ตัดต้นไม้ นี่แล้วจะตัดป่า ตัดความรู้สึก ความอหังการ ถึงมีธรรมวินัย ธรรมวินัย คุณติ อาวุโส กันต สิ่งต่างๆ ในสังฆกรรมต่างๆ เพื่อจะลดทิฐิมานะอันนี้ ทิฐิ เห็นไหม เป็นมิจฉาทิฐิ เป็นทิฐิที่เห็นผิด ทิฐิที่ยึดมั่น ทิฐิที่ว่าป็นอหังการในหัวใจ

ถ้ามันเจ็ยหลุงฟัง พอจิตมันอ่อนควรแก่การทำงาน จิตถ้ามีศรัทธาความเชื่อ มีเห็นทุกข์เห็นภัย ในวิภูฏะ เห็นภัยในความรู้สึกของตัว มันจะอ่อนตัวลง อ่อนตัวลง เห็นไหม นี่มันเปิดโอกาส คุณติ ของในภพของเรา ถ้าไม่มีของอยู่เต็ม ขามันไม่ล้นด้วย ถ้าขามันล้นด้วยนี่มันใส่น้ำไม่ได้ น้ำนี้มัน ใส่น้ำด้วยขามันนั้นไม่ได้ ข้อวัตรปฏิบัติมันเพื่อสิ่งนี้ ถ้าเจ็ยหลุงฟัง ในด้วยมันไม่มีชา เราจะเติมสิ่ง ไคลงไป ในด้วยนั้นมันจะมีคุณธรรมสิ่งนั้นเข้าไปได้

ครูบาอาจารย์ที่มีคุณธรรมจะเห็นประโยชน์เห็นโทษก็อย่างนี้ ถึงจะต้องกำราบ ต้องปราบ ปราบกิเลสไป พยายามทำกิเลสให้มันยุบยอบลง ให้มันอ่อนตัวลง แล้วถ้าเราเชื่อ เราประพฤติ ปฏิบัติ เราจะปราบตัวของเราเอง ถ้าจิตของเรามันไม่เป็นสมาธิ มันไม่อ่อนตัวลง มันเป็นชาล้นด้วย ชาล้นด้วย ถ้าเกิดขึ้นมาด้วยปัญญา มันก็เป็นโลกียปัญญา ปัญญาเกิดจากกิเลส การประพฤติปฏิบัติ ก็ปฏิบัติสุญเปล่า ถ้ามีครูอาจารย์ที่เป็น ครูบาอาจารย์ที่เป็นครูบาอาจารย์แท้จริง ท่านจะเห็นโทษ ตรงนี้ ถึงจะต้องมีวัตรปฏิบัติ เพราะวัตรปฏิบัติเป็นเครื่องดำเนิน

ครูบาอาจารย์ประพฤติปฏิบัติ คุณติ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาพุทธเจ้าจะแสดงธรรม จะ แสดงได้อย่างไร เขาจะรู้ได้อย่างไร เขาจะรู้ได้อย่างไรเพราะอะไร เพราะจิตของเขา เขาคิดอย่างนี้ ไม่ได้ เขาคิดแต่ว่าเรื่องหาอาหารใส่ปากใส่ท้อง เขาคิดแต่เรื่องสิ่งที่จะหาตำแหน่งหน้าที่ เขาคิดแต่ สิ่งที่เป็นโลกธรรมไง มีลาภ เสื่อมลาภ มียศลาภบรรดาศักดิ์ เขาคิดแต่เรื่องอย่างนั้นนะ เขาคิดว่าสิ่ง นั้นเป็นประโยชน์กับเขาไง เขาคิดว่าสิ่งนั้นมันเซ็ดหน้าชูตา

แต่ในธรรมมองกลับกันหมดเลย สิ่งนี้เป็นสิ่งที่เป็นภาระเดือดร้อน อำนาจนะมันมีเป็นไฟ แล้วก็เข้าไปกอดกัน เข้าไปกอด เข้าไปแย่งชิงกัน มันเป็นไฟทั้งนั้นเลย แต่ถ้าเขาสร้างบุญกุศลเป็น

จักรพรรดิ เป็นต่างๆ มันเป็นหน้าที่นะ เขาสร้างบุญของเขามา สร้างบุญมาเพื่ออะไร? เพื่ออำนาจวาสนา เพื่ออำนาจวาสนาของใจ ใจมันจะพัฒนาขึ้นมา มันจะมีหลักมีเกณฑ์ มันเห็นภาพนะ พอมองภาพไปนี่มันจะสะท้อนกลับมาที่ตัวเรา มันสลดสังเวชไง นี่ธรรมสังเวช

ถ้าธรรมสังเวช มันเห็นคุณค่าชีวิตนะ เราจะไม่เสียเวลาไปกับเขา ชีวิตเรามีคุณค่ามาก ความรู้สึกนี่นะ คูสิ วันคืนล่วงไปๆ พระอาทิตย์ขึ้นแล้วตก ขึ้นแล้วตก วันผ่านไปๆ แล้วคนอยู่ก็ همینวัน ๓-๔ همینวันก็ตายแล้ว แล้วเราจะไปตื่นตื่นอะไรกับสิ่งนี้ เพราะเราเกิดมาเหมือนกับเรา เกิดแล้วมีโอกาสทั้งชีวิตหนึ่งที่เราจะประพฤติปฏิบัติ เราจะทำสิ่งที่เป็นอาหารของใจเราขึ้นมา

ถ้าอาหารของใจเราขึ้นมา แล้วใครจะเป็นผู้ชี้นำเรา พระไตรปิฎกก็มี พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มีทั้งนั้นนะ แก้วสารพัดนึก แล้วมันนึกได้ไหม มรรค ๘ ก็มีดแปดด้าน มีดไปหมด เข้าทางจงกรมก็คอดก นั่งสมาธิก็หลับโง่งง แล้วจะอย่างไรจะให้จิตมันพัฒนาขึ้นมา ให้มันเห็นสมาธิขึ้นมา ให้ตัวเองเป็นตัวของมันเอง ให้มันเป็นอิสระขึ้นมา ไม่ให้โดนครอบงำ ไม่ให้กิเลสครอบงำ

พอไม่ให้กิเลสครอบงำ นี่จิตเป็นสมาธิ น้อมไป พยายามฝึกไป ฝึกไปให้เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม เห็นจิตนะ จิตเห็นจิต จิตนี้ถ้ามันไม่สงบเข้ามา มันมีอวิชชา มันมีความลังเลสงสัย พอมันสงบขึ้นมา มันสงบขึ้นมาแล้ว มันมีพลังงานแล้ว แล้วเราจะให้เวลามันเสวยอารมณ์ ธรรมชาตินะ คูสิ น้ำต้องไหลลงต่ำ พลังงานมันต้องคายตัวมันตลอดเวลา จิตนี้มันมีพลังของมันอยู่ แล้วมันมีอวิชชา เวลามันคลายตัวออกมา มันคลายตัวออกพร้อมกับอวิชชา

แล้วเวลาเราทำความสงบเข้าไป อวิชชามันสงบลง เวลามันคลายตัวออกมา พลังงานบริสุทธิ์ชั่วคราว จิตสงบนี่นะ ถ้าจิตสงบ ถ้ามีวาสนานะ มันสว่างหมดเลย หรือว่าสงบเฉยๆ ก็ได้สงบไปนี่สงบเฉยๆ แต่มีความสุขมาก ความสุขเพราะอะไร เพราะมันปล่อยวาง คนเรานี้จะไม่เคยเห็น ไม่เคยที่จิต...เหมือนรถ เหมือนเครื่องยนต์ มันติดอยู่ตลอดเวลา แล้วเราใส่เกียร์ว่าง มันปลดปล่อยกัน มันไม่วิ่งไปอีกแล้ว เวลาเราปลดเกียร์ว่างนะ เราเร่งคันเร่งขนาดไหน รถอยู่กับที่นะ มันเหยียบคันเร่งขนาดไหน มันดัง เครื่องมันจะทำงาน แต่มันไม่ถ่ายกำลังไปที่ล้อ ไปที่เฟือง จิตเวลาถ้ามันทำ มันมีความสงบนะ มันปลดทุกอย่าง อย่างหมดเลย เพราะอะไร

เพราะเรานี่ยึดติดนะ เราเป็นลูกของพ่อคนนั้น เราเป็นลูกของแม่คนนี้ เรามีมรดกที่ดินเท่านั้น เราจะมีไอนั่นที่นี้...มันฝังใจอยู่นะ เราเป็นมนุษย์ เราจะมียศถาบรรดาศักดิ์ นี่เวลาจิตมัน

เป็นสมาธิมันปลดหมดเลย มันเป็นอิสระหมดเลย มันไม่รู้รู้อะไรทั้งสิ้น ลึกแต่ว่า จิตเป็นจิต สิ่งที่เป็นความรู้สึกนี้มันปล่อยวางหมด มันจะมีความสุขมากนะ นี่ถ้าเป็นสมาธิมันจะเป็นอย่างนี้ ศิล สมาธิ ปัญญา ครูบาอาจารย์ที่เป็นจะพยายามประคองขึ้นมา ประคองขึ้นมาให้เราพัฒนาขึ้นมา ให้จิตของเราพัฒนาขึ้นมา หายอาหารของใจ เกิดมาแล้วหาอาหารของใจ

โลกนี้เขาหาแต่ปัจจัยเครื่องอาศัย จะพัฒนาให้คนสะดวกสบายทั้งนั้นนะ แต่สะดวกสบาย เห็นไหม เวลายิ่งเหลือมากยิ่งทุกข์มาก ถ้าเราต้องขวนขวาย ต้องหาอยู่หากินนี่นะ เราจะหมดเวลาไปกับการหาอยู่หากิน เราจะไม่มีเวลามาเครียดกับชีวิตของเรา แต่พอเรามีความสะดวกขึ้นมา ชีวิตนี้จะเครียดมาก มีเวลาแล้วไม่รู้จะทำอะไร ความคิดก็เหยียบย่ำหัวใจตลอดเวลา เห็นไหม นี่โลกคิดกันได้เท่านั้นนะ

แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าละเอียดกว่านั้นหลายร้อยหลายพันเท่า เพราะเรื่องของโลก เรื่องของปัจจัยเครื่องอาศัย พระพุทธเจ้าไม่เคยปฏิเสธเลย พระต้องมีปัจจัย ๔ ปัจจัยนี้ชีวิตขาดสิ่งนี้ไม่ได้ แต่ใช้มันพอเพียง ใช้มันแค่ดำรงชีวิตเท่านั้นเอง แล้วพยายามค้นคว้า ค้นคว้าหาตัวเอง ถ้าค้นคว้าหาตัวเองเจอ มันก็เป็นสัมมาสมาธิ ถ้าสัมมาสมาธินี้ออกวิปัสสนา มันจะเริ่มทำลายความยึดมั่นถือมั่น

ถ้าทำลายความยึดมั่นถือมั่นนะ วิปัสสนากาย พิจารณาโดยสมาธินะ ต้องเอาสมาธิ เอาตัวจิตนี้วิปัสสนา เอาตัวจิตนี้เห็นกาย การเห็นกายไม่ใช่เอาเงาเห็นกาย เอาสามัญสำนึกเห็นกาย สามัญสำนึกต้องเห็นกายสิ เพราะของเราคนไม่ขาดสตินะ ร่างกายก็คือเรา เราเนี่ย พอเราหมดชีวิตไปมันก็หมดสิ้นกัน แต่ถ้ามีชีวิตอยู่ ถ้าเรามีทะเบียนนะ สมบัติของเราก็คือของเราใช่ไหม เราจะไม่ใช่คน ไม่เสียสติว่านั่นไม่ใช่ของเรา มีทะเบียนรับประกัน สมบัติของเรามีทะเบียนทั้งนั้นเลย มีทุกอย่างพร้อม มีทุกอย่างว่าเป็นของของเรา มันก็ของของเราทั้งนั้นนะ แต่มันไปยึดมั่นถือมั่นโดยไม่รู้สึกตัว

แต่ถ้าวิปัสสนาเข้ามาในใจของเราเนี่ย มันมาทำลายไป สิ่งนี้มันก็มีโดยของเขา โดยความจริงของเขา เพียงแต่เราหลงไป เราหลงไปยึดมั่นถือมั่น เราหลงไปโดยกิเลสไป มันมีสถานะ ถ้าเรามีสมบัติมาก เรามีเครื่องยนต์กลไกมาก เรามีทุกอย่างมาก มันว่าเรานี้มีอำนาจวาสนา ไม่รู้เลยว่าเป็นจี้เข้า ถ้าโดยจิต จิตมันหลง จิตมันติด ตายไปนะ จะต้องไปผูกพันกับมัน แต่ถ้ามีคนมีคุณธรรมในหัวใจนะ สิ่งใดมีนี้ทำประโยชน์ ทำประโยชน์ๆ

การทำประโยชน์นั้น เทวดามาดามองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งที่ว่าพระอินทร์นี้ เทวดามีไหม อย่างมาพูดเลยว่ามีหรือไม่มี วิธีการไปเทวดายังไปได้เลย เป็นพระอินทร์จะเป็นอย่างไร เห็นไหม สละ เสียสละสิ่งที่เป็นสาธารณะประโยชน์ สิ่งที่สร้างเป็นสาธารณะประโยชน์ ทุกๆ คนได้ใช้สมบัติของเรา แม้แต่ว่าการกระทำมันยังเป็นไปได้โดยสัจจะความจริงอย่างนั้นเลย แล้วการกระทำของเรา แล้วพระอินทร์ ใครไปเกิดเป็นพระอินทร์ ทำไมพระอินทร์ เวลาพระอินทร์ ทำไมเนรมิตตัวเองมาเป็นคนทุกตะเข้ญใจ มาใส่บาตรพระกัสสปะละ ทำไมพระอินทร์ต้องมาใส่บาตรพระกัสสปะ

เพราะพระกัสสปะเป็นพระอรหันต์ พระอรหันต์เข้าสมาบัติ ออกจากสมาบัติใครทำบุญจะได้บุญกุศลมหาศาล แล้วพระอรหันต์มันมาจากไหนล่ะ? พระอรหันต์มาจากในหัวใจของพระกัสสปะ พระกัสสปะวิปัสสนาญาณขึ้นมาทำลายกิเลส พอทำลายกิเลส หัวใจ มนุษย์นี้แหละ พระนี้แหละ แล้วเวลาทำกิเลสออกมาจากหัวใจทั้งหมดแล้ว หัวใจมันสะอาดบริสุทธิ์ อยู่ในร่างกายของมนุษย์นี้ เทวดายังต้องเนรมิตตัวมาเพื่อมาทำบุญกุศลเลย

สิ่งนี้มันมหัศจรรย์มาก ในหัวใจของเรา สิ่งที่ประพฤติปฏิบัติในใจเรา ถ้าใจมันสะอาดขึ้นมา เห็นไหม มันมีความสุข แม้แต่สมาธิก็มีความสุขมหาศาลแล้วนะ แต่ในการประพฤติปฏิบัตินี้ทุกข์ ทุกข์เพราะว่าอะไร ทุกข์เพราะว่าเราต่อสู้กับกิเลส ต่อสู้กับความเคยชินของใจ ความเคยชิน ความเคยที่มันต่อต้าน มันต้องการสะดวกสบายของมัน แล้วเราไปต่อต้านมัน จนไปปลดเกียร์ว่างได้ ให้เครื่องยนต์มันจะติดขนาดไหน แต่มันถ่าน้ำหนักออกมา นี่มันปล่อย เพราะอะไร เพราะเครื่องยนต์ว่าง เครื่องยนต์ไม่ถ่าน้ำหนักมา เพราะสงบเข้ามามันสงบเข้ามาแบบหินทับหญ้าใจ กิเลสมันไม่ได้ทำลายอะไรเลย กิเลสในหัวใจมันแค่สงบตัวลงเฉยๆ

สมาธิ เห็นไหม คุณ ก่อนที่เจ้าชายสิทธัตถะไปเรียนกับเจ้าลัทธิต่างๆ เขาได้สมาบัติกัน มันเป็นอย่างนี้ มันเป็นเรื่องที่หินทับหญ้าไว้ มันเป็นเรื่องที่เป็นสมาธิ มันเป็นเรื่องสมาธิเฉยๆ แต่เขาเข้าใจว่าสมาธินี้เป็นนิพพานกันนะ ถ้าครูบาอาจารย์ไม่เคยผ่านอย่างนี้ ใครจิตสงบเข้าไปมันมหัศจรรย์จริงๆ นะ เวลาเข้าสมาบัติ การเข้าสมาบัติ คุณ ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน ความเป็นไปของจิตมันมีระดับของมัน อากาสนัญจายตนะ วิญญูญายตนะ เนวสัญญานาสัญญายตนะ สิ่งที่เป็นรูปฌาน อรูปฌาน มันละเอียดเข้าไปอีก พอละเอียดเข้าไป ขณะที่มันละเอียด มันเป็นขั้น มันเป็นความละเอียด เห็นไหม สิ่งที่จิตละเอียดเข้ามา ละเอียดเข้ามา เราก็เห็นว่ามันละเอียดเข้ามา ก็คิดว่าสิ่งนี้เป็นคุณธรรม

มันไม่ใช่เลย มันไม่ใช่ทั้งนั้นนะ เพราะความรู้สึกหยาบๆ ก็มี ความรู้สึกอย่างละเอียดก็มี สิ่งที่มีมันติดกันในหัวใจก็มี เพราะอะไร เพราะโศดาบันมันตัด...สิ่งที่เป็นสักกายทิฎฐิ ความเห็นผิดในเรื่องของร่างกายกับของหัวใจเท่านั้นเอง สกิทาคามี เห็นความระหว่งกายกับใจแยกออกจากกัน แล้วขณะที่อนาคาคะ อนาคา สิ่งที่มีความพอใจ ถ้ามีพอใจนะเกิดกามราคะ กามราคะเกิดมาจากความพอใจก่อน เวลาเราเจ็บไข้ได้ป่วย เรากำลังจะตายอยู่นี้ะ มันคิดแต่เรื่องความดำรงชีวิต มันไม่คิดถึงเรื่องนั้นหรอก มันคิดแต่เรื่องการดำรงชีวิตไป เพื่อจะเอาตัวให้พ้นจากความตายไป นี่เรื่องของกามราคะมันก็ไม่ไปสักไฟ แต่ถ้านี่มาคิด มันคิดตลอด สิ่งที่เป็นกามราคะของใจ

การดำรงเผ่าพันธุ์ เผ่าพันธุ์ของมนุษย์ เผ่าพันธุ์ของสัตว์ สิ่งนี้มันมีทั้งนั้นนะ แล้วพอมันปล่อยวางสิ่งนี้เข้ามาด้วยวิปัสสนาญาณนะ ไม่ใช่ปล่อยมาด้วยกำลังของสมาธิหรอก เวลาจิตมันรวมๆ ว่าเป็นสมาธินี้ เวลาปล่อยวางเข้ามา ตัวจิตมันเป็นอย่างไร ตัวจิตที่มันไม่มีกามราคะมันเป็นอย่างไร ทั้งๆ ที่ไม่มีกามราคะนี้ะ มันยังเป็นจิตเดิมแท้ที่มันผ่องใส ถ้าจิตเดิมแท้ผ่องใส แล้วจิตเดิมแท้มันจะเข้าไปทำลายตัวมันเองอย่างไร จิตเดิมแท้มันจะจับตัวมันเองอย่างไร แล้วสมาธิที่ละเอียดเข้าไป อรหัตตมรรคมันจะเข้าไปถึงจิตตัวนี้ได้อย่างไร เห็นไหม เข้าไปถึงจิตตัวนี้ ทำลายตัวนี้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงปฏิญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์ ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ได้ทำลายอวิชชาตัวนี้ ยังไม่สำเร็จเป็นพระอรหันต์

แต่ของเราแค่ทำสมาธิกัน นี่สุญเปล่าหมดคนะ เพราะฤทธิชีไพรก็ทำได้ ฌานสมาบัตินี้ทำได้ทั้งนั้นนะ แต่เวลาจิตมันสงบเข้าไปนี่มันหลงตัวเอง ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะ เพราะขนาดธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีมา ๒,๕๐๐ กว่าปีมา ครูบาอาจารย์ประพฤติปฏิบัติมา มหาศาลเลย เวลาจิตสงบขึ้นมามันเป็นปฏิภาณ เอาความสงบนี้เทียบ เทียบธรรม เทียบขั้นเทียบตอน ว่าเป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนั้น...เป็นอย่างนั้นนะใครเป็นคนพูด ถ้าเป็นอย่างนั้นคนที่พูดมันไม่รู้

แต่ถ้าเป็นสัจจะความจริง มันไม่มีผิดเป็นอย่างนั้น มรรคญาณนี้ทำลายมา ทำลายว่าเป็นอย่างนั้นมาๆ มันทำลายตัวมันเองหมด มันไม่มีอะไร มันปล่อยมาหมด แล้วเข้าใจว่าปล่อยด้วยขลา ภูตัง นียตา ภูตัง การทำลายญาณทัสสนะ ถ้ามันเป็นความจริง เวลามันสมุจเฉทปหานขาดจากสักกายทิฎฐิ ขลา ภูตัง ญาณทัสสนะนี้พระโศดาบัน ใครจะพูดอย่างไรมันเรื่องของเขา แต่ความเป็นไปมันเป็นสัจจะความจริง มันเป็นอนุรูปธรรม เพราะสิ่งที่ไม่รู้สิ่งที่ไม่เคยเห็น

มือของเรานี้แหละ มันกำอยู่ กำถ่านร้อนๆ อยู่ แล้วเราทิ้งถ่านร้อนๆ ไป เราจะรู้ตัวเราเองไหม ขณะที่วิปัสสนาไปมันสมุจเฉตปหาน เวลากิเลสมันขาด สมุจเฉตปหานในพระไตรปิฎก นี่ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ได้ศึกษาด้วยความสูญเปล่าณะ เวลากิเลสขาดนี้ตั้งแขนขาด เหมือนกับเราเอาไม้ค้ำแขนเราขาดไป เราจะไม่ว่าว่าแขนเราขาดไหม เวลาบรรคญาณมันเข้ามาทำลาย ทัศนียภาพในหัวใจมันพ้นทัศนียภาพนี้ขาดออกไปจากใจ

เราจะรู้ใหม่ว่าสิ่งทัศนียภาพความเห็นผิดว่ากายเป็นเรานี้มันขาดออกไป แล้วขาดออกไปญาณทัสสนะมันเห็นชัดเจนมากกว่า ยถาภูตํ ญาณทัสสนํ สิ่งนี้มันเกิดขึ้นมา สิ่งนี้ปฏิบัติปฏิบัติตามเนื้อหาสาระ ตามข้อเท็จจริง ตามความเป็นไปของบรรคญาณ มันเป็นที่สันทิฎฐิโกในหัวใจดวงนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นมาจากหัวใจดวงนั้น เห็นใหม่ มันจะไม่สูญเปล่าณะ เราการกระทำก็ต้องไม่ให้สูญเปล่า นี้ศึกษาแล้ว ศึกษาแล้วต้องปฏิบัติ อย่าศึกษาแล้วมาครึ่งเดียว ศึกษาแล้วไม่ปฏิบัติ ศึกษา มา ศึกษาแล้วโดยกิเลสณะ ถ้าศึกษามาเพื่อปฏิบัติ...ถูกต้อง ศึกษาามาเพื่อเป็นแผนที่เครื่องดำเนิน ไม่ใช่ศึกษามาเป็นสมบัติของเรา สมบัติของเรา เพราะสิ่งนี้เป็นธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

คูสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้าต้องตรัสรู้เองโดยชอบ สาวก สาวกจะต้อง...ใน ๕,๐๐๐ ปีนี้ใครจะประพฤติปฏิบัติขนาดไหน มันจะไม่ได้ยินเรื่องข่าวสารเรื่องต่างๆ เพราะเรื่องการสื่อสารของชาวพุทธเรา คูสิ คูสิเสียงธรรมของหลวงตาสิ ๒๔ ชั่วโมง นี่เทศน์ตลอดเวลา ๒๔ ชั่วโมง เห็นใหม่ เราจะได้ยินมา ได้ฟังมาเพราะอะไร เพราะเราเป็นสาวก สาวก สาวก สาวก สาวกจะต้องได้ยินได้ฟัง ขณะที่ได้ยินได้ฟังนะ อย่าให้มันสูญเปล่าเลย

แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาในใจของเรา เราจะไม่ให้มันสูญเปล่า ถ้าไม่ให้มันสูญเปล่า เราทำตามข้อเท็จจริง นั่งก็นั่งจริงๆ ไม่ใช่นั่งเอาเวลา ๕ ชั่วโมง ๑๐ ชั่วโมง...ไม่ใช่ นั่งเอาเรา เวลานั่ง เรื่องของร่างกาย เรานั่งเพื่อเอาจิต มันจะเป็นเสมือนเรานั่งเอาจิต จิตคือความรู้สึก เอาจิตให้เห็นตัวตนของเรา เรากำหนดพุทโธๆ อย่าไปกังวล จะยืน เดิน นั่ง นอน เห็นใหม่ นอนยังทำสมาธิได้เลย แล้วเรานั่งอยู่ มันจะมีปฏิกริยาอย่างไรก็แล้วแต่ ขณะว่ามีนะ จะเอียงอย่างไร จะมีอะไรมากระทบกระเทือน สิ่งนี้มันเป็นกรรมนะ กรรม ถ้ากรรมดี ทำดีจะมีคนส่งเสริม ถ้ากรรม กรรมเรานั้นมีผลพอสมควร เวลาทำอะไรมีอุปสรรค มีคนคัดค้าน มีคนต่างๆ นี้มันเรื่องของกรรมทั้งนั้นนะ

ในการประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน เพราะจริตนิสัยของคนไม่เหมือนกัน ไม่เหมือนกัน การกระทำเรื่องของเขาเนะ เวลาเขาปฏิบัติอย่างไรที่เขาได้ผลนั้นเรื่องของเขา แต่ของเรานี้ต้องปฏิบัติของเราให้ได้ผลของเรา อาหารเขาดักใส่ปากของเขา นั่นก็อร่อย นั่นก็อร่อย ให้อาหารเราไปดักใส่ปาก ไม่ได้ตั้งใจเลย เพราะเราไม่เคยกินอาหารอย่างนั้น อาหารของเราที่อร่อย คืออาหารของเรา ที่กินแล้วเราอร่อยของเรา

ในการประพฤติปฏิบัติเนะ ถ้าเรากำหนดพุทโธ หรือเราเป็นปัญญาอบรมสมาธิ หรือเราใช้คำบริกรรมต่างๆ นี่มันเป็นเรื่องของเรานะ เป็นเรื่องของเราที่จะทำอะไรก็ได้ ถ้ามันสงบขึ้นมา แต่ต้องมีสติเนะ ถ้าขาดสติมันเป็นมิจาสมาธิ ถ้ามีสติเข้าไปด้วยมันจะเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าเป็นสัมมาสมาธิขึ้นมา นี่ชำนาญ ชำนาญในวสี สมาธิมันเกิดดับ เพราะสมาธิมันเป็นอนิจจัง สรรพสิ่งในโลกนี้เป็นอนิจจัง ปัญญาที่ต้องเป็นอนิจจัง สิ่งที่เป็นปัญญานี้มันหมุนรอบหนึ่ง เป็นอนิจจังๆ

เราฝึกฝนบ่อยครั้งเข้า ในสมาธิก็ชำนาญในวสี ชำนาญที่เหตุไฉน เราทำเหตุอย่างไร เราทำอย่างไรแล้วจิตมันสงบ...อ้อ! ทำอย่างนี้ แล้วพยายามบ่อยครั้งเข้า ฝึกฝนให้บ่อยครั้งเข้า เวลาใช้ปัญญาขึ้นไป เห็นไหม ใครครวญไปแล้ว มันใช้ปัญญาแล้วมันหมุนไป แล้วปัญญามันรวมตัว มันปล่อยวางๆ นี่เป็นตทังคปหาน การปล่อยวางชั่วคราว ปล่อยวางด้วยปัญญา สิ่งต่างๆ นี้อยู่ใน สัพเพ ธมมา อนัตตา อนัตตาคือทางเดิน คือของชั่วคราว นี่มันเป็นอนิจจัง มันเป็นอนัตตา

แต่เป็นอนัตตา เห็นไหม ถ้าเราทำความสงบบ่อยครั้งเข้า จนจิตมันเห็นกิเลสนี้เป็นอนัตตา แล้วจิตมันเข้าไปเห็นเป็นความจริง มันปล่อยวางความจริงจากภายใน มันปล่อยวางความจริงจากความรู้สึก มันไม่ได้ปล่อยความจริงโดยสมอง โดยสมองนี้เป็นสุดมยปัญญา โดยการฝึกปัญญานี้เป็นจินตมยปัญญา ขณะที่เราฝึกปัญญาเป็นจินตมยปัญญา แล้วมันบ่อยครั้งเข้า จากจินตมยปัญญา ด้วยความชำนาญ ด้วยการทำแล้วมันเป็นสัมมาทิฐิ ความเห็นถูกต้อง การทำถูกต้อง ความเพียรชอบ งานชอบ ทุกอย่างชอบ ถ้ามันสมควรขึ้นมา เห็นไหม นั่นนะภาวนามยปัญญา

ถ้าภาวนามยปัญญามันเกิดจากใจ เพราะกิเลสมันอยู่ที่ใจ แล้วปัญญาอย่างนี้ ปัญญาเกิดมาจากใจนะ จากมรรคญาณ จากมรรคญาณ มรรคนั้นมาจากไหน สมาธิอยู่ที่ใจใหม่ ปัญญาที่เกิดมาจากโคนของสมาธิ โคนของจิต ฐิติจิต จิตที่เป็นตัวภพ ตัวก่อนความคิดนี้ มันเป็นใจใหม่ ถ้าภาวนามยปัญญานี้เกิดขึ้นมา นี่มรรคตรงนี้เกิดขึ้น ถ้าภาวนามยปัญญาเกิดขึ้นจนมีความชำนาญ จน

รวมตัวโดยมรรคสามัคคี รวมตัวสมุจเฉทปหาน ขาดออกไปจากใจ เป็นชั้นเป็นตอน เป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป เห็นชัดเจนมากนะ

นี่ภาวนาอย่างนี้ การปฏิบัติอย่างนี้มันไม่ปฏิบัติสุญเปล่า การไม่ปฏิบัติสุญเปล่านั้นเกิดมาจากการฝึกฝน เกิดมาจากการฝึกฝน หมั่นสังเกต หมั่นสังเกต หมั่นถามจิตตัวเองว่าทำอย่างนี้มันมีเหตุผลอย่างไร แล้วจิตมันเป็นอย่างไร มันมีความเห็นอย่างไร ถ้าเราไม่ถามตัวเองนะ เราเอาแต่ธรรมของครูบาอาจารย์ของเรามาถาม จะเหมือนๆๆ เห็นไหม มันส่งออก

แต่ถ้ามันเป็นความเห็นของเรา มันเป็นความอึด ความหิวในหัวใจของเรา มันเป็นความรู้สึกอึด สุข ทุกข์ในหัวใจของเรา มันปล่อยวางอย่างไร นี่เราเอาอย่างนี้มาตั้ง แล้วเราใช้ปัญญา นี่ไง การฝึกปัญญามันฝึกอย่างนี้ ฝึกปัญญา คือฝึกจากประสบการณ์ของใจของเราที่มันพาดพันกันเอง คุณลักษณะที่เกิดสงคราม ขณะเกิดการสงคราม เกิดการต่อสู้ มันทุกอย่าง ต้องใช้หมดนะ ปากกัดตีนถีบ เราต้องต่อสู้เพื่อเอาตัวรอดทั้งนั้นเลย

เวลามันคลุกวงในกันนะ เวลาปัญญากับกิเลสมันต่อสู้กันในหัวใจ มันมีสภาวะแบบนั้นเลย ไม่ใช่ว่าปัญญา มันจะมีรูปแบบมา ต้องเป็นอย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนั้น แบบการศึกษาแบบปริยัติ ปัญญาที่เกิดการต่อสู้ เหมือนเราต่อสู้กับข้าศึก แล้วการแย่งอาวุธกัน มันต้องการปกป้องชีวิตของเราเพื่อจะเอาอาวุธเราไปทำลายศัตรูของเราละ ในการใช้ปัญญา โดยปัญญา มันจะเอาธรรม มรรคญาณไปชำระกิเลสในหัวใจ ไปชำระกิเลสในภวาสวะ ในจิตปฏิสนธินะ จิตที่ไปเกิดไปตายนี้

ไม่ใช่ความรู้สึกของเราที่หรรอก ความรู้สึกมันเป็นเปลือกๆ มันเป็นเงา แล้วเราว่าวิญญูณตายเกิดๆ เราก็ไม่เชื่อ แค่งานะ งานี่มันสะสมข้อมูล แล้วพอข้อมูลมันเข้าลงไปจิตใจ กรรมดีกรรมชั่วก็ไปอยู่ที่ใจ พอไปเกิดอีกมันก็เป็นจรตนิสัย ถ้าสร้างแต่สิ่งที่ไม่ดีไว้ ไปเกิดมันก็กระด้าง จิตนี้กระด้าง จิตนี้แข็งกร้าว แต่ถ้ามันมีคุณธรรมนะ ไปเกิดนี่จิตนี้อ่อน จิตนี้นุ่มนวล จิตนี้ควรส่งเสริมกัน เห็นไหม พันธุกรรมของจิตมันสร้างด้วยบุญกุศล มันตัดแต่งกันด้วยบุญกุศล ตัดแต่งกันด้วยภาวนา การภาวนานะ เพราะการภาวนามันเป็นบุญกุศลที่มากที่สุด เห็นไหม ทำทานร้อยหนพันหนไม่เท่าถือศีลบริสุทธิ์หนหนึ่ง มีศีลบริสุทธิ์ร้อยหนพันหนไม่เท่าเกิดสมาธิหนหนึ่ง สมาธิเกิดร้อยหนพันหนไม่เท่าเกิดปัญญาหนหนึ่ง นี่ปฏิบัติบูชา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนท์ไว้ว่า อานนท์ ให้บอกคฤหัสถ์เขา วันที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพาน พวกภคิตรีย์ต่างๆ เอาดอกไม้ธูปเทียนมาคารวะองค์

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก อานนท์บอกเขา ให้เขาปฏิบัติ
 บูชาเถิด การปฏิบัติบูชาเราทำกันอยู่ เรานั่งสมาธิกันอยู่นี้ เราปฏิบัติบูชา เราเอาร่างกายของเรา
 ถวายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เขาเอาดอกไม้ธูปเทียนถวายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
 เจ้านะ เราเอาร่างกาย เอาร่างกายนั่งสมาธิบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรากร่างกายบูชา
 พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วเราประพฤติปฏิบัติของเรา

ถ้าผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต จากบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็เท่ากับ
 บูชาใจของเราเอง เพราะใจนี้เป็นพุทธะ ความรู้ พุทธะคือผู้รู้ แล้วความรู้ลึกคือหัวใจ ไม่มีอะไรรู้
 หรอก คนตายไม่รู้เรื่อง ร่างกายรู้อะไรไม่เป็นหรอก มีแต่หัวใจนี้รู้ แล้วเราบูชาองค์สมเด็จพระ
 สัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าจิตสงบ เห็นไหม จิตนี้เป็นเรา เราเห็นหมดเลย บูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัม
 พุทธเจ้า ยิ่งจิตมันสงบนะ จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้หมองไปด้วยอุปกิเลส

ถ้าจิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้ามพ้นกิเลส เห็นไหม พุทธะ เป็นพุทธะขององค์
 สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขณะที่เราปฏิบัติไป ขณะที่จิตเดิมแท้นี้ส่องใส จิตเดิมแท้เป็นผู้ข้าม
 พ้นกิเลส นั่นคือพุทธะของเรา นั่นคือสมบัติของเรา นั่นคือหัวใจของเราที่พ้นจากกิเลส เอวัง